Bovenregionaal transformatieplan

Ombouw - afbouw JeugdzorgPlus

Maart 2025

noord Jeugd

1711563

0050

Woord vooraf

Gedurende het proces van de totstandkoming van dit document zijn in korte tijd veel gesprekken gevoerd. Gesprekken tussen regio`s onderling, tussen aanbieders onderling en tussen regio`s en aanbieders. We constateren hierin veel gezamenlijkheid en bereidheid om ieder vanuit de eigen organisatie en opdracht samen te werken aan de grote opgaven die voor ons ligt. Daarnaast zien we ook dat alhoewel we elkaar steeds beter begrijpen, er ook onderwerpen zijn waarop uiteenlopende belangen, verschillende begripshantering en oude patronen de communicatie en planvorming bemoeilijken. Dit heeft nadrukkelijk onze aandacht en de wijze waarop we dit willen realiseren vraagt om een planmatige uitwerking in het vervolg. Daarbij doen we - vanuit de gedachte het beter te willen doen voor kinderen en jeugdigen - een beroep op ieders bereidheid en de wens om elke dag te groeien in de samenwerking.

In gezamenlijkheid met Stichting Elker Jeugdhulp & Onderwijs (hierna: Elker) is een begrippenlijst opgesteld, deze is opgenomen als bijlage 1. Het gebruik van gezamenlijke taal en definities is helpend gebleken. Wij raden de lezer van dit document aan vooraf deze begrippenlijst door te nemen, met specifieke aandacht voor het gemaakte onderscheid tussen ombouw en alternatieven.

Voor de inhoud van dit document is gebruik gemaakt van bestaande documenten, visies, publicaties, rapporten en analyses. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met, of is input opgevraagd bij het JENN, (vertegenwoordigers) van ervaringsdeskundigen, aanbieders, gemeenten, onderwijs en de Regionale Expertise Teams (verder: RET's). We hebben de inhoud van de stukken en gesprekken zo goed mogelijk geprobeerd te verwerken. Mochten er ondanks deze inspanningen onjuistheden of omissies in dit stuk zijn, dan ontvangen wij uw opmerkingen graag per mail aan: [redacted] @groningen.nl.

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4

2. Aanleiding en context 5

3. Uitgangspunten 6

4. Over welke jeugdigen gaat het? 7
4.1 Omschrijving doelgroep 7
4.2 Specifieke aandachtsgroepen 7
4.3 Cijfers 8

5. Ambities 9

6. Wat is er nodig om onze ambities te bereiken? 10

7. Instroom 15
7.1 Huidige situatie 15
7.2 Wenselijke situatie instroom medio 2027 ev. 15
7.3 Wat is er nodig om deze situatie te bereiken? 16

8. Ombouw: hulp met vrijheidsbeperkende maatregelen 17
8.1 Definitie ombouw 17
8.2 Huidige situatie 17
8.3 Wenselijke situatie ombouw medio 2027 ev. 18
8.4 Wat is er nodig om deze situatie te bereiken? 18

9. Uitstroom 23
9.1 Huidige situatie 23
9.2 Wenselijke situatie uitstroom medio 2027 ev. 23
9.3 Wat is er nodig om deze situatie te bereiken? 23

10. Alternatieven 24
10.1 Algemeen 24
10.2 Wenselijke situatie alternatieven medio 2027 ev. 24
10.3 Wat is er nodig om deze situatie te bereiken? 24

11. Monitoring beweging en verandering – lerend landschap 27

12. Risico`s 28

13. Governance 30

14. SPUK Transformatie gesloten jeugdhulp 31
14.1 Coördinerende gemeente 31
14.2 SPUK middelen 31

15. Vervolg 32

Bijlage 1 Begrippenlijst 33

Bijlage 2 Meerjarige context 2014 - heden 36

1. Inleiding

In het landsdeel 3Noord - Drenthe, Friesland en Groningen - willen wij dat geen jeugdige meer in de Jeugdzorg Plus wordt geplaatst. Het aantal Jeugdzorg Plus plaatsen in ons landsdeel is de afgelopen jaren sterk gedaald. We zijn er echter nog niet en de aankomende jaren werken we hard aan de verdere om- en afbouw van de Jeugdzorg Plus. In dit transformatieplan beschrijven wij wat er nodig is om onze ambities te kunnen realiseren. Hiervoor is het belangrijk dat wij op een passende manier vorm geven aan de voorzieningen die nodig zijn voor jeugdigen met een complexe hulpvraag waarbij hun eigen veiligheid of die van de mensen om hun heen wordt bedreigd. Wij willen hen daarbij de best passende hulp bieden richting een onvoorwaardelijke woonplek die het liefst thuis bij hun ouders is en anders zo thuis mogelijk voelt.

We willen dat elk kind thuis kan wonen, naar een passende school in de buurt kan gaan en mee kan doen, zodat zij positief en gezond opgroeien. Dit is niet voor elke jeugdige in ons landsdeel aan de orde. De meeste jeugdigen en hun gezinnen kunnen gelukkig met een beetje hulp of ondersteuning zelf en zelfstandig weer op weg. Toch zien we dat dit niet bij iedereen lukt. Sommige jeugdigen hebben zo'n complexe hulpvraag dat het niet lukt om hen thuis te laten wonen, zelfs niet met intensieve specialistische hulp. Zij worden uit huis geplaatst en van plek naar plek doorgeplaatst. We hebben nog niet het beste antwoord gevonden om dit te voorkomen.

Bij een klein deel van deze jeugdigen is de problematiek dermate complex dat ook hun eigen veiligheid of de veiligheid van andere mensen in het geding komt. Voor deze jeugdigen is de hulpverlening op dit moment nog aangewezen op een plaatsing in de Jeugdzorg Plus. Omdat we weten dat deze kwetsbare jeugdigen niet de best passende hulp krijgen in de Jeugdzorg Plus willen we het voor hen beter doen, voorkomen dat vrijheidsbeperkende maatregelen moeten worden ingezet, hiertoe passende alternatieven creëren en wanneer er toch vrijheidsbeperkende maatregelen moeten worden ingezet, dit anders, liefdevoller en kleinschaliger vormgeven.

In het landsdeel 3Noord zijn we al flink op weg om de plaatsingen in de Jeugdzorg Plus naar nul te reduceren. Deze beweging gaat snel. Zo snel zelfs dat we de laatste jaren op de rem moeten trappen, omdat we zien dat we nog onvoldoende hebben opgebouwd om de jeugdigen een beter passend alternatief te bieden en de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen te voorkomen.

De aankomende jaren bouwen we de huidige Jeugdzorg Plus nog verder af en werken aan de ombouw naar kleinschalige plekken waar de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen mogelijk is. Daarnaast realiseren we alternatieven om deze inzet te voorkomen of te verkorten. Dit vergt van ons allemaal een andere kijk op het gedrag van de jeugdigen die we ondersteunen. Het verdwijnen van de huidige Jeugdzorg Plus betekent immers niet dat de problemen of hulpvragen van deze jeugdigen verdwijnen. Dit vraagt een gedragsverandering in de hele keten. Niet alleen om de hulpvragen beter te beantwoorden, maar ook om ons denken over veiligheid te veranderen en problemen te voorkomen door tijdig de juiste hulp te bieden.

De beweging naar nog minder inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen, vraagt ook om anders met elkaar te gaan kijken, praten en verdragen rondom veiligheidsvraagstukken. Naast dat we eerder passende intensieve ambulante interventies inzetten, opvoedvaardigheden van ouders versterken, onvoorwaardelijk wonen centraal stellen en op basis van een gedeelde verklarende analyse de meest passende hulp, ondersteuning en onderwijs in zetten; oftewel, een focus op de BIG Five (support, wonen, school en werk, inkomen en welzijn). Deze beweging vraagt veel van alle betrokkenen en kunnen we alleen samen realiseren. Hier gaan we de aankomende jaren mee aan de slag; om het beter te doen voor onze jeugdigen in 3Noord!

2. Aanleiding en context

De om- en afbouw van de Jeugdzorg Plus heeft een lange historie en wordt beïnvloed en gevormd door een veelheid aan ontwikkelingen. Deze lijst is te lang om in dit hoofdstuk uit te werken. In **bijlage 2** is daarom een chronologische lijst opgenomen met een korte beschrijving van de belangrijkste ontwikkelingen en mijlpalen in de periode 2014 – heden; voor een volledig overzicht verwijzen we op deze plaats naar de website van het NJi [1]. In dit hoofdstuk vatten we kort de aanleiding tot dit bovenregionaal plan samen in het licht van deze ontwikkelingen, wettelijke kaders en gebeurtenissen.

In de Jeugdwet staat beschreven dat jeugdzorgprofessionals in Jeugdzorg Plus-instellingen vrijheidsbeperkende maatregelen mogen toepassen als dit nodig is voor de behandeling van een jeugdige. Alhoewel vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen ondersteunen bij de behandeling door een veilige en gestructureerde omgeving te creëren of een noodsituatie onder controle te krijgen, weten we ook dat vrijheidsbeperking op de langere termijn de ontwikkeling van jeugdigen schaadt.

De toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen is daarom al jaren onderwerp van aandacht en ook van zorg. Uit landelijke onderzoeken blijkt dat vrijheidsbeperkende maatregelen regelmatig verkeerd worden ingezet. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het innemen van mobiele telefoons terwijl dit niet in het hulpverleningsplan van de jongere opgenomen is. Daarnaast is het een gegeven dat jeugdzorgprofessional altijd in een machtspositie verkeerd. Dit maakt dat de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen vanuit de juiste intentie en kennis en kunde (zo min mogelijk) moeten worden ingezet.

De inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen is de afgelopen jaren, mede door stimulans van landelijke programma`s en gezamenlijke afspraken, afgenomen. Het gebruik van isoleerruimtes is in ons landsdeel al geheel gestopt en door de inzet op relationele beveiliging en de beweging naar kleinschaligheid met een pedagogisch leefklimaat neemt de inzet van deze maatregelen nog steeds verder af.

In 2024 zijn bestuurlijke afspraken gemaakt tussen de ministeries van VWS, OCW en JenV, Jeugdzorg Nederland en de VNG om de gesloten jeugdzorg af te bouwen naar nul en te vervangen door kleinschalige alternatieven of ambulante hulp. Dit sluit aan bij de doelen van de Hervormingsagenda, om residentiële jeugdhulp te verminderen en zo thuis mogelijk te maken. Een citaat uit de Hervormingsagenda: ***"Waar residentiële jeugdhulp toch nodig is, gaan we deze verder transformeren naar een zo thuis mogelijke, regionaal georganiseerde kleinschalige vorm. Want kleinschaligheid biedt meer kans op een veilig en positief leefklimaat, maatwerk en onvoorwaardelijk wonen."***

In 2022 is de bovenregionale visie op de Jeugdzorg Plus op 3noord vastgesteld. De inhoud van deze visie is nog steeds relevant. We moeten echter constateren dat veel van de daarin benoemde punten die georganiseerd moeten worden, nog niet of nog niet volledig zijn gerealiseerd. Dit heeft verschillende oorzaken, waaronder de ontwikkelingen die ons ingehaald hebben op meerdere momenten de afgelopen jaren. We zijn gelukkig nog steeds onderweg naar de volledige afbouw van de Jeugdzorg Plus in de huidige vorm (niet in 2030, maar in ons landsdeel al in 2027).
In ons landsdeel is het aantal Jeugdzorg Plus plaatsen gedaald van 144 in 2014 naar 20 in 2025. Deze snelle afbouw was deels niet gepland. We werden geconfronteerd door de sluiting van de JeugdzorgPlus voorziening in Friesland in 2023 en de versnelde afbouw van plekken door personele ontwikkelingen die mede het gevolg zijn van de af- en ombouw van de huidige Jeugdzorg Plus plekken.

In december 2024 is op bestuurlijk 3-Noord niveau besloten dat voor ons landsdeel, Elker wordt gezien als de organisatie die de komende periode de voorzieningen voor de doelgroep gesloten jeugdhulp organiseert en die zorginhoudelijk het voortouw heeft bij de ombouw van de twintig plaatsen die voor deze doelgroep in Noord-Nederland beschikbaar zijn.

Dat vanuit 3Noord enkel gekeken naar Elker gekeken wordt, is gekoppeld aan de verwachting dat Elker zorgdraagt voor het bieden van passende jeugdhulp aan jeugdigen waar sprake is van de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen op basis van een machtiging Jeugdwet. Daarmee is niet gezegd Elker dit alleen moet doen, juist vanuit inhoudelijk oogpunt en de uiteenlopende onderliggende hulpvragen van de jeugdigen is samenwerking met andere jeugdhulpaanbieders cruciaal en wenselijk. Dit om de noodzakelijke deskundigheid geïntegreerd te kunnen bieden.

Wij hebben ervoor gekozen een bovenregionaal transformatieplan voor ons landsdeel op te stellen voor de om- en afbouw van de Jeugdzorg Plus. In dit transformatieplan zijn onderdelen van de eerdere planvorming verwerkt. Op onderdelen is dit plan een aanpassing, aanvulling of wijziging. Dit transformatieplan zien wij tevens als een actualisatie van de Uitvoeringsagenda schaarse voorzieningen jeugd 3Noord 2023 – 2026 en de daarin beschreven deelopdracht om- en afbouw Jeugdzorg Plus.

1 https://nederlands-jeugdinstituut.foleon.com/gesloten-jeugdhulp/tijdlijn-jeugdzorgplus/

3. Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten liggen ten grondslag aan de uitwerking in dit document:

- Elker is de organisatie die uitvoering geeft aan jeugdhulp (vanuit het kader van de Jeugdwet) met de mogelijkheid tot het inzetten van vrijheidsbeperkende maatregelen.
- Bij de start van 2025 zijn er 20 plekken bij Elker beschikbaar waar vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen worden ingezet, dit is de JeugdzorgPlus in de huidige, inmiddels reeds in kleinschaligheid gerealiseerde, vorm.
- Voor jeugdigen met een machtiging gesloten jeugdhulp in het landsdeel 3Noord heeft Elker een inspanningsverplichting waar het gaat om het bieden van een passende plek. Daar waar maatwerk moet worden geleverd, vindt dit altijd plaats in afstemming met de gemeente.
- Bij de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen in de ombouw gelden de inhoudelijke uitgangspunten van kleinschaligheid: een goed pedagogisch klimaat en zo thuis mogelijke inrichting.
- Het jeugdhulplandschap is in elke jeugdhulpregio anders ingericht, met andere kernpartners, inkoopsystematieken, uitdagingen en regio-specifieke opgaven. Iedere regio is verantwoordelijk voor het organiseren van passende alternatieven die de instroom beperken en de uitstroom bevorderen.

In de bovenregionale visie Jeugdhulp met een Plus zijn de inhoudelijke uitgangspunten opgenomen waar we in dit transformatieplan bij aansluiten. Voor de volledigheid benoemen we ze hier.

- Jeugdzorg Plus is een geplande en weloverwogen interventie in een doorlopend hulptraject.
- Plaatsing in de Jeugdzorg Plus (of een ombouwvariant) kan alleen als er een gedeelde verklarende analyse aan ten grondslag ligt en ambulante alternatieven zijn overwogen en/of ingezet.
- De inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen op basis van een machtiging Jeugdwet dient zo kort mogelijk te zijn, daarna zijn er de volgende perspectieven:
  - Terug naar huis (eventueel met ambulante hulp).
  - Zelfstandigheid (eventueel met ambulante hulp).
  - Verblijf in een vervolgvoorziening (met behandeling, begeleiding of ambulante hulp).
  - Langer durende inzet van jeugdhulp met verblijf, waar gestreefd wordt naar een vorm van onvoorwaardelijk wonen.

Ten aanzien van de gebruikte data, analyses en inzichten geldt het volgende:

- We hebben data verzameld over plaatsing/plaatsingsduur en de inzet van hulp bij instroom en uitstroom. Deze data komen vanuit de jeugdhulpregio`s, PC Noord en Elker.
- Er is geen grootschalig onderzoek gedaan onder alle jeugdigen uit ons landsdeel die in de afgelopen jaren zijn in- en uitgestroomd. Wel zijn er een aantal analyses beschikbaar over kleinere aantallen. We hebben ervoor gekozen deze analyses te gebruiken in het vervolg van dit document, omdat die gaan over onze jeugdigen.[2]
- We hebben, naast landelijke onderzoeken en de rode draden analyses van de RET`s, onder meer de inzichten uit deze analyses benut om te komen tot beschrijvingen van de doelgroep, de huidige situaties bij instroom, inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen en de uitstroom.
- De data, analyses en inzichten gezamenlijk leiden tot de voorgestelde inrichting van de ombouw en de noodzakelijke inzet en alternatieven.

2 De aantallen waarover we voorzichtige conclusies kunnen trekken zijn klein. De data en analyse zijn afkomstig van Elker. Vergelijkbare data en analyse zijn niet beschikbaar vanuit Jeugdhulp Friesland. In de data zitten enkel de bij Elker geplaatste Friese jeugdigen.

4. Over welke jeugdigen gaat het?

4.1 Omschrijving doelgroep

De groep jeugdigen die geplaatst wordt in de JeugdzorgPlus laat zich als volgt omschrijven: jeugdigen van 12 – 21 jaar met een meervoudig complexe hulpbehoefte op basis van meervoudige complexe problemen, die vanwege onveiligheid van zichzelf en/of anderen in de JeugdzorgPlus behandeling krijgen. Zonder behandeling blijven zij een risico vormen voor zichzelf of hun omgeving. De hulpvraag van deze jeugdigen en gezinnen kan het beste aangepakt worden door een netwerkaanpak (domein overstijgende integrale behandeling) vanuit gespecialiseerde aanbieders.

De bij deze jeugdigen aanwezige problematiek betreft een (niet limitatieve) combinatie van sociaal economische-, psychosociale-, cognitieve-, traumagerelateerde-, hechtings-, ontwikkelings-, gedragsmatige-, psychiatrische- en verslavingsproblematiek. Een deel van de jeugdigen heeft een laag verstandelijk vermogen of een licht verstandelijke beperking.

Bij deze jeugdigen is in meer of mindere mate sprake van een gebrek aan beschermende factoren, zoals gehechtheid (onvoorwaardelijke steun), veiligheid en een perspectief. De balans tussen de opvoedingstaken en ontwikkelingstaken is bij deze jeugdigen en gezinnen zodanig fors en/of langdurig verstoord, dat zij in hun ontwikkeling ernstig worden bedreigd. Sommige jeugdigen en gezinnen hebben een kinderbeschermingsmaatregel, zoals een ondertoezichtstelling, een voogdijmaatregel en/of een jeugdreclasseringsmaatregel. Bij een deel van deze jeugdigen is er een wettelijke grondslag voor het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen.

Binnen deze groep zien we jeugdigen met een duidelijk perspectief en zonder een duidelijk perspectief. Voor de ombouw of de inrichting van alternatieven is dit onderscheid van belang. Het wel of niet hebben van perspectief vraagt namelijk iets anders in de bejegening en in pedagogisch leef- en behandelklimaat. Dit geldt ook voor de uiteenlopende verstandelijke vermogens van de jeugdigen, ook deze vragen aandacht in inrichting en bejegening. Daarnaast is de motivatie voor een behandeling niet altijd aanwezig, waardoor in eerste instantie vaak veel investering nodig is om de behandelmotivatie te vergroten. De onderwijsmotivatie is laag; schooluitval is veelal aan de orde.

4.2 Specifieke aandachtsgroepen

In de praktijk zien we dat er jeugdigen in de Jeugdzorg Plus verblijven die een meer specifieke ondersteuningsbehoefte hebben. Dit wordt bevestigd door dossieronderzoek[3] vanuit Elker onder de jeugdigen die de afgelopen jaren verbleven in de JeugdzorgPlus. Op basis van deze onderzoeksgegevens, praktijkervaring, klinische blik en kennis en kunde op het gebied van ambulante, residentiële en justitiële hulp, onderscheiden we binnen de groep jeugdigen die nu in de Jeugdzorg Plus verblijft, naast onveiligheid, een aantal specifieke aandachtsgroepen met een overeenkomstig profiel:

- Jeugdigen met een psychiatrisch profiel.
- Jeugdigen met een delinquent profiel.
- Jeugdigen met een zeer complexe behandelvraag die enkel kan worden geadresseerd over de grenzen van jeugdhulp, geestelijke gezondheidszorg, verslavingszorg en LVB heen.
- Jeugdigen waarbij sprake is van eerwraak en of eergerelateerd geweld.

3 Het betreft een beschrijvend onderzoek en zal op grond van (samen) opgestelde hypotheses nog verdiept moeten worden om verdergaand van te leren.

1711563

0050

4.3 Cijfers

In deze paragraaf duiden we de instroom en verblijfscijfers van de jeugdigen die uit ons landsdeel in de afgelopen twee jaar (2023 - 204) verbleven in de Jeugdzorg Plus (gesloten jeugdhulp) bij de aanbieders op 3Noord: Elker en Jeugdhulp Friesland Elker. Na de afbouw vanaf 2022 en de sluiting van Behandelcentrum Woodbrookers van JHF eind 2023 vangt Elker ook jeugdigen op uit Friesland.

Bron: Jeugdhulp Friesland en Elker

In bovenstaande tabel is de daling in aantal unieke jeugdigen bij JHF tussen 2022 en 2023 te verklaren door de sluiting van groepen op Behandelcentrum Woodbrookers. Tussen 2023 en 2024 is Woodbrookers definitief afgebouwd en gesloten. Verder is er in een aantal gevallen sprake van meerdere plaatsingen van een unieke jeugdige in één jaar. Deze zijn geteld als één plaatsing. Ook is er in een paar gevallen sprake van wisseling in verantwoordelijke gemeente in een jaar op een unieke jeugdige. Ook deze zijn geteld als één plaatsing.

Bron: Jeugdhulp Friesland en Elker
Let op. Twee jeugdigen zijn zowel bij het getal van Friesland als Groningen vermeld omdat halverwege de plaatsing de verantwoordelijke gemeente van Groningen in Friesland wijzigde.

Bron: PC Noord

Uit bovenstaande tabel blijkt dat niet alle jeugdigen uit het Noorden geplaatst konden worden bij één van de noordelijke aanbieders Elker of Jeugdhulp Friesland. Redenen hiervoor zijn niet beschikbare specifieke specialistische kennis en expertise, bijvoorbeeld op het gebied van forensische problematiek, plaatsgebrek of onmogelijkheid van plaatsing op inhoudelijke gronden.

5. Ambities

In 3Noord hebben we de ambitie uitgesproken dat we de meest passende hulp beschikbaar willen houden en kunnen inzetten voor jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben. Zoals opgenomen in de uitvoeringsagenda schaarse voorzieningen jeugd 3Noord betekent dit onder meer dat:

- We willen dat jeugdigen onvoorwaardelijk en 'zo thuis mogelijk' kunnen wonen.
- We expertise toevoegen aan de woonplek van de jeugdige.
- We (vroegtijdig) ambulante hulp inzetten ter voorkoming of verkorting van uithuis-plaatsingen.
- We altijd samen met de jeugdige en zijn omgeving een gedeelde verklarende analyse opstellen.
- We willen dat jeugdigen niet meer geplaatst worden bij voorzieningen buiten onze drie regio`s omdat deze op 3Noord niveau onvoldoende beschikbaar of geborgd zijn.
- We toewerken naar een situatie waarin we **geen jeugdigen meer gesloten plaatsen.**
- We leren van casuïstiek en de opgedane kennis toepassen in de toekomst.

Om de gesloten jeugdhulp (Jeugdzorg Plus) af te bouwen, is een fundamentele verandering nodig in hoe we kijken naar veiligheid en hoe we samenwerken rondom de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen. Dit vraagt dat:

- Hulp wordt ingezet op basis van een gedeelde verklarende analyse.
- Passende alternatieven worden benut om de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen te voorkomen.
- De opwaartse druk op verblijfsvoorzieningen omgebogen wordt.

We willen toewerken naar een situatie zonder vrijheidsbeperkende maatregelen. Echter er blijven jeugdigen met een dusdanig complexe hulpvraag, waarbij hun veiligheid of die van de mensen om hen heen in het geding komt. In situaties zoals dreiging van automutilatie of suïcide, gevaar of onveiligheid uitgaande van zogeheten loverboys of gevaar vanwege verslavingsproblematiek, willen we deze jeugdigen of hun omgeving kunnen beschermen en passende zorg kunnen bieden.

We willen betere en effectievere zorg voor deze jeugdigen organiseren, zodat zij de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben binnen een liefdevolle, stabiele en veilige omgeving. Dit betekent ook dat we niet langer jeugdigen willen plaatsen op beveiligde, afgesloten terreinen. In plaats daarvan richten we ons op relationele veiligheid en zorg die jeugdigen in hun kracht zet en hen een veilige, stabiele omgeving biedt. Zonder ze af te sluiten van de buitenwereld.

De afbouw van de Jeugdzorg Plus is geen doel op zich, maar een onderdeel van de transformatie naar meer passende hulp bij complexe problematiek. Dit vraag om meer preventie, een integrale aanpak en het benutten van de sociale basis, (het creëren van) beschikbare alternatieven, het verminderen van uithuisplaatsingen en doorplaatsingen en een cultuurverandering. Dit maakt dat er zowel voor gemeente als aanbieders en hulp-verleners een opgave ligt die zich breder uitstrekt dan het terrein van de jeugdhulp en in samenhang en verbinding opgepakt moet worden.

1711563

0050

6. Wat is er nodig om onze ambities te bereiken?

Het om-, afbouwen en het realiseren van alternatieven voor Jeugdhulp Plus is een opgave waaraan hard zal moeten worden gewerkt. Het is een opdracht die past in een bredere context van de totale jeugdhulp. Als het gaat om de ontwikkeling van jeugdigen, staat een gezonde ontwikkeling mogelijk maken voor alle betrokkenen centraal. Voor die gezonde ontwikkeling is het noodzakelijk dat overal (in gezinnen, in de sociale context, bij basisvoorzieningen, in de eerste lijn en bij gespecialiseerde voorzieningen) gewerkt wordt aan het versterken van het gewone leven en het verminderen van de inzet van gespecialiseerde jeugdhulp en Jeugdhulp Plus in het bijzonder. Dit transformatieplan gaat over Jeugdhulp Plus, maar de in dit hoofdstuk benoemde verwachtingen zijn passend voor de gehele jeugdzorg.

Cultuur- en gedragsverandering

De Jeugdzorg Plus wordt nu vaak nog gezien als een laatste optie of redmiddel, omdat al het voorafgaande niet gewerkt heeft. Het vraagt moed en durf om dit te veranderen. We constateren dat enkel een systeem- of structuurverandering geen verandering in de situatie of bij of voor jeugdigen teweegbrengt. Er is een verandering in het kijken naar veiligheid en risico `s (beheersing) nodig. Om de ombouwplannen te kunnen realiseren moet het verwijsgedrag veranderen en is het belangrijk dat betrokkenen anders kijken naar hun eigen ongemak bij complexe problematiek (en wellicht ook hun eigen handelingsverlegenheid). Ook het samen dragen en verdragen van risico's en elkaar daarin ondersteunen is een noodzakelijk onderwerp van gesprek. We moeten samen leren risico`s en angst te (ver)dragen, afwegingen durven te maken die niet voor iedereen comfortabel zullen voelen, hier gezamenlijk verantwoordelijkheid voor nemen en ingesleten patronen doorbreken. We gaan hierover in gesprek en er daarna naar durven handelen. Dit gesprek zal plaatsvinden op alle lagen: zowel tussen professionals, met ouders, tussen bestuurders en op organisatieniveau.

Patronen doorbreken

We zien patronen overal door de keten, zowel op casus als op beleidsniveau, die zelforganiserend zijn en leiden tot zelfinstandhoudende situaties in een negatieve spiraal. Het gaat om patronen die noch te verklaren noch te beïnvloeden zijn vanuit de afzonderlijke delen van de keten.[4] Dit geldt ook voor de om- en afbouw van de Jeugdzorg Plus en de wijze waarop we nu het proces en de hulpverlening hiertoe hebben ingericht.

Patronen die we onder andere zien rondom de groep jeugdigen zoals beschreven onder H4:

- Perspectief van jeugdigen en gezinnen staan onvoldoende centraal, de problematiek van ouders worden te weinig herkend. Ouders worden niet als volwaardig partners betrokken.
- Ontbrekend partnerschap: integrale samenwerking komt onvoldoende tot stand.
- Verkokering perspectieven binnen de hulpverlening en onderwijs: nog onvoldoende commitment op de uitkomsten van de verklarende analyse.
- Plaatsingen in de Jeugdzorg Plus komen vaak voort uit escalaties, waarbij voorafgaand aan de plaatsing geen of nauwelijks hulp betrokken bleek en er geen gedeelde verklarende opgesteld was waar al met jongere en ouders aan gewerkt is. Hier is een wezenlijk risico dat de inzet van de gekozen hulp meer schade toebrengt dan de verbetering oplevert.

Patronen zijn alleen zowel op casusniveau (jeugdhulpverlening) als op systeemniveau (beleid) te beïnvloeden. Het is belangrijk om:

- Samen te werken in een gedeeld perspectief (met gedeelde kennis van de negatieve samenhang en inzet op de positieve samenhang).
- Uit te gaan van de aanwezige werkzame factoren.
- Te werken met veranderen door de tijd heen (lange adem), met gedeelde kennis van de negatieve samenhang en inzet op de positieve samenhang.
- Te handelen op doorgaande analyses met een lange tijdshorizon en in samenwerking tussen beleid en uitvoering, waarbij beleid de uitvoering ondersteunt.
- Inhoudelijke doelstellingen leidend en onderdeel van de verbetering te maken: scholing, betrekken van jeugdige en ouders en verklarende analyses.

Sterke lokale teams

Willen we echt toe naar een situatie waarin zo min mogelijk vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet in de jeugdhulp, dan moet er op verschillende niveau`s in het jeugdhulplandschap verandering komen. Voor gemeenten ligt er een opdracht om hun lokale teams te versterken. Deze opdracht is tevens opgenomen in de Hervormingsagenda. Een stevig lokaal team is toegankelijk en stevig verankerd in de leefwereld van kinderen en volwassen. Ze bieden zelf jeugdhulp en ondersteuning, maar halen ook andere hulp op maat erbij en creëren een stevige context. Daarbij krijgen de lokale teams de komende jaren ook een grotere rol bij begeleiden en bijstaan van gezinnen en huishoudens die te maken hebben met onveiligheid (o.a. huiselijk geweld en kindermishandeling).

4 PPT Zikos uitkomsten voor beleid: Patronen in de Jeugdhulp.

Bestuurlijk commitment

De Jeugdzorg Plus en alles wat met de beweging van om- en afbouw hiervan te maken heeft, is en blijft een dossier waar veel om te doen is. Het gaat immers om de meest kwetsbare jeugdigen en één van de meest ingrijpende en kostbare vormen van zorg. De belangen en gevoeligheid zijn groot. Om te komen tot het realiseren van onze ambities en doelstellingen, is het van belang dat er bestuurlijk commitment is op de route die wij gezamenlijk kiezen. Waar nodig zal bestuurlijke aanwijzing of doorzettingsmacht aangewend moeten worden. Ook vraagt het van bestuurders om zich aan de opgave te verbinden, ook wanneer dit door de waan van de dag af en toe moeilijk zal zijn. Het zal van alle betrokkenen een lange adem en lef vragen om deze transformatie te realiseren.

Financiën

Passende financiële middelen zijn nodig om de ombouw en opbouw van alternatieven te kunnen financieren. Dit geldt zowel voor jeugdhulpaanbieders als voor de jeugdhulpregio`s. Gemeenten staan onder grote financiële druk en ontvangen van het Rijk onvoldoende middelen om hun taak uit te kunnen voeren. Vanuit de beschikbare SPUK transformatie gesloten jeugdhulp zijn incidentele middelen beschikbaar voor activiteiten die samenhangen met (a) de afbouw van gesloten jeugdhulp, dat wil zeggen het sluiten en dus laten verdwijnen van plekken in de gesloten jeugdhulp, (b) het ombouwen van grootschalige gesloten jeugdhulp naar kleinschalig gesloten jeugdhulp en (c) de ontwikkeling en opbouw van alternatieven voor gesloten jeugdhulp, dus naar andersoortige woon- en zorgvormen. De SPUK voorziet niet in middelen voor structurele kosten na de om- en afbouw.

Betrekken perspectief ouders/verzorgers

Ook voor ouders is het toewerken naar minder vrijheidsbeperkende maatregelen betekenisvol. Ouders willen soms graag dat hun kind opgesloten wordt, omdat ze bang zijn dat het kind zichzelf (bijvoorbeeld automutilatie) of een ander iets aandoet. Ook ouders zijn handelingsverlegen. Zij zijn niet altijd in staat het grote gat tussen ambulante ondersteuning en plaatsing met de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen (huidige Jeugdzorg Plus) te dragen, wanneer zij zorg, angst en onzekerheid ervaren. Ambulante ondersteuning wordt veelal ingezet voor een beperkt aantal uur per week en de zorgen om de veiligheid zijn vaak zo groot dat dit niet ervaren wordt als oplossing, waardoor vanuit onmacht en handelingsverlegenheid gezocht wordt naar alternatieven, waaronder de plaatsing in de Jeugdzorg Plus. Vanuit ervaringsdeskundigheid worden zorgen geuit over de kwaliteit van de (op te bouwen) ombouw en alternatieven versus de snelheid van de sluiting van de huidige Jeugdzorg Plus in de context van financiële druk, de ombuiging van de opwaartse druk en de kwetsbare groep jeugdigen waarvan zij niet willen dat zij tussen wal en schip vallen. Voor het vervolg is het dan ook van belang dat hun perspectief doorlopend wordt gehoord en meegewogen.

Monitoring en doorontwikkeling

In dit document hebben we op basis van de huidige beschikbare data en kennis, de noodzakelijke ombouw, alternatieven en inzet ten behoeve van het passender beantwoorden van de hulpvraag van deze groep jeugdigen in kaart gebracht. Er is in ons landsdeel nog geen gezamenlijke monitor ingericht op basis waarvan analyses worden uitgevoerd, we gerichte keuzes kunnen maken richting de toekomst of aan de hand waarvan we onze huidige aannames en keuzes kunnen toetsen, bijstellen en doorontwikkelen. We willen daarom een steviger stuur in handen krijgen. We willen beter zicht op **de hulpvraag en de ondersteuningsbehoefte** van de in H4 genoemde doelgroep, waardoor we beter kunnen sturen op de noodzakelijke doorontwikkeling van de jeugdhulp en we daarmee voor onze jeugdigen beter passende hulp kunnen organiseren vanuit een dekkend zorglandschap. Dit onderdeel is nader uitgewerkt in H12.

Bovenregionale kennisuitwisseling in een lerend landschap

Naast beter zicht op de ondersteuningsbehoefte van de doelgroep van Jeugdzorg Plus, is er ook betere kennis- en informatie-uitwisseling nodig zodat meer bekendheid komt over wat er al ontwikkeld en beschikbaar is. Het delen en benutten van elkaars leerervaringen, zowel onderling als regio-, domein en aanbieder-overstijgend, maakt het ook beter mogelijk om brede expertise in te zetten en lerend vermogen aan te wenden. Dit geldt zowel voor het versterken van bestaand aanbod als het ontwikkelen van nieuw aanbod. Kennisdelen kan bovendien een motor zijn om te komen tot versterking van onderlinge samenwerking bij deze gezamenlijke opdracht.

Op dit moment doen we wel aan kennisuitwisseling op verschillende thema's en binnen verschillende programma's, maar we doen dit niet op een gestructureerde manier. Het blijkt niet mogelijk om deze uitwisseling van kennis vanzelf te laten ontstaan, een centrale sturing wordt gemist. We willen samen met het JENN, de RET`s en de Kenniswerkplaatsen kijken hoe we de kennisuitwisseling met de ketenpartners rondom Jeugdzorg Plus en andere schaarse voorzieningen goed kunnen organiseren zodat we een bloeiend lerend landschap creëren in het Noorden. We sluiten hierbij aan bij al lopende landelijke onderzoeken. De opgedane kennis is verdere input voor het door ontwikkelen van alternatieven, het beter inrichten van de toegang en werkprocessen en verder ontwikkelen van de benodigde expertise.

1711563

noord Jeugd

0050

Gemeenschappelijke visie op toepassen vrijheidsbeperkende maatregelen in open instellingen

We verwachten dat in de toekomst toegewerkt wordt naar het koppelen van vrijheidsbeperkende maatregelen aan de jeugdige in plaats van de voorziening. Dit is een ontwikkeling die kan leiden tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen door andere aanbieders dan de aanbieders die hier op dit moment toe aangewezen zijn. Deze verschuiving brengt een risico met zich mee, omdat deze aanbieders geen ervaring in de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen hebben en ook niet de inhoudelijk transformatie van de afgelopen jaren hebben doorleefd, waarbij de minimalisering van de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen centraal staat. Mocht de ontwikkeling in de toekomst toch leiden tot de uitoefening van vrijheidsbeperkende maatregelen in de nu als open instelling aangemerkte voorzieningen, dan is een gemeenschappelijke visie hierop wenselijk. Het is in dit verband noodzakelijk de ontwikkelingen te blijven volgen.

Handelingskader en samenwerkingsafspraken Wzd en WvGGZ

Vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen worden ingezet op grond van de Jeugdwet, de Wet zorg en dwang (Wzd) of de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz). Wanneer in casuïstiek sprake is van complexe problematiek, is het een zoektocht op basis van welke wettelijke grondslag de best passende hulp met de mogelijkheid tot vrijheidsbeperkende maatregelen moet worden ingezet. Het komt voor dat zorgorganisaties onderling geen gedeeld beeld hebben over waar voor de jeugdige de best passende behandeling, vanuit een daar op aansluitend wettelijk kader, kan plaatsvinden. Een gedeeld handelingskader – voor aanbieders en betrokkenen in ons landsdeel die vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen inzetten op basis van de Jeugdwet, de Wzd of de WvGGZ – is wenselijk.

Alternatieven

Om de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen zoveel mogelijk te voorkomen en de uitstroom te bevorderen, zijn passende alternatieven noodzakelijk. Er zit een grote overlap in de noodzakelijke alternatieven voor het voorkomen van de inzet van beperkende maatregelen en het helpen van jeugdigen na de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen. De alternatieven zijn integraal uitgewerkt in H10.

Borging inzet (gedeelde) Verklarende Analyse

Het werken met de verklarende analyse of verklarend analyseren is momenteel volop in ontwikkeling. Als uitgangspunt voor de jeugdigen die te maken krijgen met de mogelijke inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen op basis van een machtiging op grond van de Jeugdwet geldt de gedeelde verklarende analyse. Het verklarend analyseren om op die manier te komen tot een gedeeld beeld draagt bij aan het organiseren van de best passende hulp voor de jeugdige én het gezin en/of systeem waaruit de jeugdige komt. Een verklarende analyse wordt gemaakt mét de jeugdige en het gezin en neemt hierin het brede perspectief van zowel de jeugdige als het gezin mee. Het is doorlopend in ontwikkeling, kijkt naar de effecten van de eerdere hulpverlening op het systeem, wordt aangevuld en/of herzien en reist met de jeugdige en het gezin mee. Tevens draagt de benaderingswijze van het verklarend analyseren bij aan de gewenste cultuurverandering in de keten door van professionals te vragen om anders en breder te kijken naar de jeugdige, het gezin en de door hen en omgeving ervaren problemen. Het borgen van deze benaderingswijze in de werkwijze van lokale teams, aanbieders en GI`s vraagt naast scholing ook tijd voor medewerkers en duidelijke onderlinge afspraken. Deze borging is een belangrijk onderdeel van de gewenste beweging en draagt bij aan het creëren van een zorginhoudelijke aansluiting vanuit lokaal op regionaal en op bovenregionaal werken en andersom.

Centraal Toegangspunt

Gezien de impact van een plaatsing met vrijheidsbeperkende maatregelen op het leven van een jeugdige, willen we dat dit zo zorgvuldig gebeurt. We richten daarom een centraal toegangspunt in met de mogelijkheid tot consultatie, de ontsluiting van diverse (hoogspecialistische) kennis en expertise en zicht op alternatieven ter voorkoming of verkorting van de inzet van jeugdhulp met vrijheidsbeperkende maatregelen. De Centrale Toegang heeft een expliciete functie in het voorkomen van (spoed)plaatsingen.

De Centrale Toegang heeft tevens een actieve plek in de in te richten monitoringsfunctie voor de doelgroep genoemd in H4, in ons landsdeel. Wij verwachten dat de Centrale Toegang op basis van de daar te ontsluiten informatie, steeds effectiever haar preventieve rol kan gaan vervullen, door analyse van de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige en het gezin en het reeds doorlopen hulpverleningstraject.

Onderwijs en dagbesteding

In samenwerking met het onderwijs wordt gewerkt aan het realiseren van passende onderwijsoplossingen, liefst zo dicht mogelijk bij huis of wanneer dit niet mogelijk is, zo dicht mogelijk bij de woon- of verblijfplaats. Onderwijs is de beste voorspeller van maatschappelijk succes en daarmee cruciaal om jeugdigen grip op de toekomst te geven en een realistisch toekomstperspectief te ontwikkelen. De combinatie van onderwijs en zorg verhoogt de effectiviteit van behandeling, voorkomt uitval en draagt bij aan hun ontwikkeling. In de regio`s moet aandacht zijn voor preventieve aanpak om uitval van jeugdigen te voorkomen. Onderwerpen waarop gericht ingezet kan worden zijn: collectivering van de jeugdzorg in het onderwijs, een goed ingerichte thuiszittersaanpak, aansluiting op de arbeidsmarktregio`s en aansluiting op de VSV regioaanpak (voortijdig schoolverlaten).

1711563

0050

We zetten in op doorlopende onderwijstrajecten wanneer jeugdhulp – al dan niet met de mogelijkheid tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen – wordt ingezet. Bij voorkeur door de school van herkomst en zo thuisnabij als mogelijk, met een op maat gesneden programma en begeleiding indien nodig; de meest aangewezen school biedt altijd een oplossing in het onderwijsvraagstuk. Dit vraagt onder andere om een nieuwe manier van organiseren en van andere competenties van leerkrachten. Dit zodat jeugdigen zo kansrijk mogelijk zijn/haar onderwijsloopbaan kunnen doorlopen met perspectief op de toekomst.

In ons landsdeel trekken alle acht samenwerkingsverbanden Voortgezet Onderwijs en Portalis (onderwijsinstelling en onderdeel van Elker) samen op waar het gaat om de vormgeving van onderwijs rondom de af- en ombouw van de gesloten jeugdzorg. Zij hebben besloten gezamenlijk in coalitievorm hiervoor subsidie aan te vragen; SPUK onderwijscoalities af- en ombouw gesloten jeugdhulp. Deze subsidie kent twee doelen:

1. De verdere ontwikkeling en organisatie van het onderwijs en onderwijsondersteuning voor jeugdigen die in de periode 2023 en 2024 in residentiele jeugdzorginstellingen verblijven.
2. De aansluiting van het onderwijs (regulier, open VSO en Mbo) bij de af- en ombouw van de gesloten jeugdzorg. Door het verder verspreiden en opbouwen van expertise en kennis en het bevorderen van de samenwerking in de regio.

De onderwijscoalitie heeft in haar plan de hoofdlijnen geformuleerd op basis waarvan elke subregio (gelijk aan niveau provincie en jeugdregio) invulling geeft aan de toegekende subsidie. Voor het onderwijs is individueel maatwerk en persoonlijke begeleiding vooralsnog de beste aanpak voor een succesvolle begeleiding. Daar worden de middelen nu veelal op ingezet. Positief is dat de subsidie voor de schooljaren (2025-2028) wordt gecontinueerd. In de nieuwe subsidieronde voor de onderwijscoalities zijn minder middelen beschikbaar.

De stuurgroep van de onderwijscoalitie geeft het volgende mee voor het vervolg van dit plan: “In navolging op de Hervormingsagenda jeugd 2023-2028 waarin in paragraaf 2.2.1 wordt gesproken over het noodzakelijk versterken van de verbinding met domeinen zoals het onderwijs, wil de stuurgroep van de onderwijscoalitie Jeugdzorg Plus Noord-Nederland graag extra aandacht vragen voor het belang van de **vroegtijdige** betrokkenheid van het onderwijs bij planvorming/uitvoering van de af- en ombouw van de JZ+ en de inzet op alternatieve trajecten in de regio. We willen vanuit de onderwijscoalitie graag samen **gelijktijdig** blijven optrekken met de gemeenten en de jeugdzorginstellingen om de af- en ombouw van de Jeugdzorg Plus naar 2030 vorm te geven met passende onderwijstrajecten.”

Concreet gaan we gezamenlijk werken aan de hoofddoelstellingen zoals geformuleerd door de onderwijscoalitie:

- Alle jeugdigen die (tijdelijk) hebben een vorm van onderwijs die past bij de mogelijkheden van de desbetreffende jeugdige (op maat gesneden) en wordt hierbij, indien nodig, ondersteund door professionals met expertise.
- Alle betrokken scholen in VO, VSO en Mbo (en hun professionals) hebben voldoende kennis en expertise om deze jeugdigen te kunnen begeleiden tijdens het onderwijstraject, al dan niet met expertise van buitenaf.
- Alle jeugdigen zijn in beeld (en blijven) door in-, uit, en doorstroom te monitoren.
- De samenwerking met partners rondom deze jeugdigen verbetert.
- Bij een nieuw te starten ombouw of alternatieve voorziening is het onderwijs van tevoren en direct betrokken om het onderwijs (indien passend voor de jeugdige) zo regulier mogelijk en zo nabij mogelijk te organiseren voor de jeugdigen die hier verblijven

Samenwerking

De integrale samenwerking tussen alle ketenpartners en met de jeugdige en het gezin draagt bij aan het inzetten van de best passende hulp, ook rondom vraagstukken waarbij de mogelijkheid tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen wordt overwogen. Deze samenwerking strekt zich verder uit dan het delen van kennis en expertise. Het is noodzakelijk dat reeds betrokkenen (van ouders tot aanbieders van ambulante behandeling of begeleiding en aanbieders van verblijf met begeleiding of behandeling of onvoorwaardelijke woonplekken, onderwijs, GI`s en lokale teams) bereid zijn verder te kijken naar de mogelijkheden die nog niet zijn uitgeput, andere oplossingen willen proberen, de reeds ingezette hulp of woonsituatie toch langer volhouden met ambulante ondersteuning of onveiligheid leren verdragen.

Gezien de complexiteit van de hulpvraag van deze jeugdigen en de meervoudige problematiek is samenwerking essentieel. Integrale samenwerking tussen GI`s, lokale teams, verslavingszorg, LVB, jeugdhulp, GGZ, onderwijs, ouders en het netwerk draagt bij aan de effectiviteit van de behandeling. Helaas zien we nog te vaak dat ketenpartners de jeugdige ‘loslaten’ zodra er sprake is van een machtiging, omdat de jeugdige op dat moment een verblijfsplek heeft. We zien veel (hulpverlenings)onmacht rondom deze jeugdigen. Zowel ambulante als residentiele hulp wordt veelal afgesloten wanneer de jeugdige op een plek met vrijheidsbeperkende maatregelen wordt geplaatst, terwijl dit niet in het belang van de jeugdige is.

1711563

0050

Voor deze jeugdigen is het van belang dat betrokkenen, zoals het gezin, steunfiguren, onderwijs en hulpverlening, betrokken blijven bij de plaatsing. We willen dat het gezin, steunfiguren, onderwijs en hulpverlening zoveel mogelijk doorgaand betrokken blijven. Dit vereist voortdurende samenwerking op verschillende niveaus. Dit geldt ook voor betrokkenheid tijdens de plaatsing, commitment om de ingezette hulp door te laten lopen waar de jeugdige op dat moment verblijft, waar dit volgt uit de gedeelde verklarende analyse, met als doel een doorgaande lijn en continuïteit in de hulp. Wanneer bij de jeugdhulp vrijheidsbeperkende maatregelen moeten kunnen worden ingezet, moet hiervoor een netwerk ondersteuningsstructuur zijn ingericht, waarin het commitment wordt uitgesproken om gezamenlijk de best passende jeugdhulp vorm te geven, op basis van de gedeelde verklarende analyse. Naleving van dit commitment moet actief worden besproken. Zo wordt de systeemverantwoordelijkheid voor deze groep jeugdigen gedeeld gedragen en valt geen jeugdige tussen wal en schip.

De komende jaren verwachten we dat de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen zich zal verschuiven van gebonden aan de instelling naar de specifieke situatie van het individu. Dit vraagt om versterkte samenwerking tussen instellingen en kennisdeling met andere landsdelen. Zoals eerder genoemd, willen we experimenteren met de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen in open settingen, met als doel een meer thuisgerichte jeugdhulpverlening.

NB. De laatste vier veranderknoppen (verklarende analyse, onderwijs en dagbesteding, centraal toegangspunt en samenwerking) zijn onder de hiernavolgende hoofdstukken specifieker uitgewerkt t.a.v. de inrichting van de jeugdhulp, per onderdeel van het traject van de jeugdigen en gezinnen.

7. Instroom

7.1 Huidige situatie

Uit de analyse van de huidige instroom in de Jeugdzorg Plus en aanmeldingen bij het Servicepunt (samenwerkingsverband ter voorkoming van instroom in de Jeugdzorg Plus), komen een aantal belangrijke inzichten voor de inrichting van het vervolg:

- Bij gemiddeld 70% is sprake van een spoedplaatsing.
- Vaak is er voorafgaand aan plaatsing geen sprake van de inzet van een intensieve specialistische ambulante gezinsinterventie ter voorkoming van een uithuisplaatsing.
- Er is sprake van veel verzuim en/of een onderbroken schoolloopbaan en veel wisseling tussen scholen. In een veel gevallen is er geen sprake van onderwijs bij aanmelding.
- Problematiek strekt zich veelal uit tot de thuissituatie en/of is intergenerationeel.
- Een deel van de jeugdigen heeft een beneden gemiddeld intelligentieniveau of is laag begaafd.
- Iets meer dan de helft van de jeugdigen heeft bij plaatsing in de Jeugdzorg Plus een toezichtsmaatregel (voogdij, reclassering of gezinsvoogd OTS).
- De gezinnen hebben nagenoeg allemaal een lage economische status.
- De meeste jeugdigen (in de onderzochte groep ongeveer 80%) verbleven voorafgaand aan de plaatsing in een andere jeugdhulpvoorziening. Dit loopt uiteen van een behandel- of crisisgroep, een kleinschalige woonvoorziening en bijvoorbeeld een gezinshuis. Gemiddeld woont twintig procent van de jeugdigen thuis en een enkele jeugdige was dakloos.
- De jeugdigen kwamen, wanneer zij woonden bij een andere zorgaanbieder, van een groot aantal verschillende organisaties met uiteenlopende profielen en expertisegebieden.

Op basis van onder meer deze inzichten, landelijke en regionale onderzoeken, rode draden analyses, gecombineerd met onze ambities, beschrijven wij hieronder de gewenste situatie vanaf medio 2027 en wat er onzes inziens nodig is om deze situatie te bereiken.

7.2 Wenselijke situatie instroom medio 2027 ev.

Bij elke aanmelding voor een jeugdige met een hulpvraag waarbij vrijheidsbeperkende maatregelen mogelijk ingezet kunnen worden, moet een gedeelde verklarende analyse aanwezig zijn of worden gemaakt op basis van de aanwezige verklarende analyse. Deze bevat:

- Onderbouwing dat plaatsing met vrijheidsbeperkende maatregelen de best passende oplossing is, nadrukkelijk is hierbij de optie van de voorwaardelijke machtiging onderzocht.
- Het perspectief na plaatsing, of een beschrijving van hoe dit zal worden vastgesteld en ontwikkeld.
- Een gezinsgerichte benadering, met aandacht voor de context.
- Een plan voor onderwijs. En als onderwijs niet mogelijk is, moet er een zinvolle dagin-vulling zijn, die tevens aansluit bij het toekomstperspectief, die bij voorkeur bijdraagt aan de terugkeer naar onderwijs, of die beschrijft hoe daaraan gewerkt wordt.

Centrale toegang en instroom:

- De centrale toegang functioneert als het toegangspunt tot jeugdhulp en speelt een rol bij het voorkomen of verkorten van de inzet van hulp met vrijheidsbeperkende maatregelen.
- Voor de instroom worden alle mogelijke (bij voorkeur ambulante of residentiële) alternatieven afgewogen op basis van een verklarende analyse.
- Jeugdigen stromen in conform de in de keten afgesproken route, waardoor het merendeel van de spoedmachtigingen kan worden voorkomen.

7.3 Wat is er nodig om deze situatie te bereiken?

Verklarend analyseren in de keten

Een overweging tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen of een plaatsing hiertoe is in theorie niet mogelijk zonder dat daar een verklarende analyse aan ten grondslag ligt. Het onderwijs(perspectief) dient hier onderdeel van te zijn. Dit vraagt van alle betrokkenen in het voortraject en bij de inzet van eerdere hulpverlening dat zij verklarend analyseren, zodat er een zo helder mogelijke basis ligt om aan te vullen tot een gedeelde verklarende analyse.

Inzet voorwaardelijke machtiging

Een voorwaardelijke machtiging kan als 'stok achter de deur' gezien worden om gesloten (terug)plaatsing te voorkomen. Met de jeugdige, ouders/verzorgers, verwijzers, eventuele Jeugdzorgaanbieder en Jeugdzorg Plus worden een aantal afspraken gemaakt en passende vrijheidsbeperkende maatregelen vastgelegd om opname in de Jeugdzorg Plus af te wenden. Deze afspraken worden vastgelegd in een hulpverleningsplan en bij het verzoekschrift voorwaardelijke machtiging gesloten jeugdzorg meegezonden aan de Kinderrechter. Indien nodig vanuit veiligheid kan een jongere op basis van de voorwaardelijke machtiging geplaatst worden bij JeugdzorgPlus. Uitgangspunt is dat dit zeer kortdurend is om veiligheid te herstellen en de jeugdige met het systeem en hulpverlening tijdens plaatsing werkt aan terugkeer naar huis/verblijfsplek.
De inzet van een voorwaardelijke machtiging biedt dus mogelijkheden om een positief keerpunt bij jongeren te bereiken en te behouden, zonder een overplaatsing naar ombouwplek. Bij de verdere uitwerking van de ombouwplannen zal de inzet en (on)mogelijkheden van de voorwaardelijke machtiging meegenomen moeten worden.

Centraal Toegangspunt

We werken aan het inrichten van een Centrale Toegang, voor hulpvragen waarbij de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen wordt overwogen. Deze Centrale Toegang moet uiterlijk starten op 1 januari 2026. De taken, doelgroep, functies, mandaat en het perspectief dat een Centrale Toegang zou moeten hebben, zijn in een eerder stadium uitgewerkt en strekken zich uit van consultatie, onderzoeken van de mogelijkheden tot en toeleiding naar alternatieven (voorkomen), adviseren over de route om te komen tot de (voorwaardelijke) inzet van jeugdhulp met vrijheidsbeperkende maatregelen en het ondersteunen bij het maken van een verklarende analyse. Het is belangrijk dat in of vanuit de Centrale Toegang diverse hoogspecialistische expertise kan worden ontsloten, gezien de complexiteit van de hulpvragen. De Centrale Toegang heeft een expliciete functie in het voorkomen van (spoed)plaatsingen. Hiertoe is een nieuwe werkwijze ontwikkeld voor de regio Groningen. Er moet worden onderzocht hoe deze werkwijze voor alle vraagstukken in ons landsdeel rondom de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen kan worden ingezet.

Samenwerking

De integrale samenwerking tussen alle ketenpartners en met de jeugdige en het gezin draagt bij aan het inzetten van de best passende hulp, ook rondom vraagstukken waarbij de mogelijkheid tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen wordt overwogen. Deze samenwerking strekt zich verder uit dan het delen van kennis en expertise. Het is noodzakelijk dat reeds betrokkenen (van ouders tot aanbieders van ambulante behandeling of begeleiding en aanbieders van verblijf met begeleiding of behandeling of onvoorwaardelijke woonplekken, onderwijs, GI`s en lokale teams) bereid zijn verder te kijken naar de mogelijkheden die nog niet zijn uitgeput, andere oplossingen willen proberen, de reeds ingezette hulp of woonsituatie toch langer volhouden met ambulante ondersteuning of onveiligheid leren verdragen. Dit geldt ook voor betrokkenheid tijdens de plaatsing, commitment om de ingezette hulp door te laten lopen waar de jeugdige op dat moment verblijft, waar dit volgt uit de gedeelde verklarende analyse, met als doel een doorgaande lijn en continuïteit in de hulp.

8. Ombouw: hulp met vrijheidsbeperkende maatregelen

8.1 Definitie ombouw

Wij definiëren ombouw als volgt: *'Jeugdhulp voorzieningen met de mogelijkheid tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen vanuit de Jeugdwet.'*

Ombouw gaat gepaard met ambulante inzet (zie later in deze paragraaf). Ombouw kan ook gelegen zijn in het benutten van de combinatie tussen verschillende wetgeving vormen, zoals bijvoorbeeld de Wzd of de WvGGZ.

8.2 Huidige situatie

Binnen het landsdeel Noord-Nederland (jeugdhulpregio`s Groningen, Friesland en Drenthe) zijn vanaf 1 januari 2025 bij Elker 20 plekken beschikbaar waar vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen worden ingezet op basis van een machtiging Jeugdwet.

Per juni 2027 zal Elker geen Jeugdzorg Plus meer bieden in de huidige vorm aan de Hoogeweg in Groningen. Het pand aan de Hoogeweg heeft per die datum een andere bestemming. Daardoor is er in het 3 Noordelijke landsdeel een ombouw en opbouw van alternatieven noodzakelijk om in 2027 de hulpvraag van deze jeugdigen op een andere manier passend te kunnen beantwoorden.

In dit hoofdstuk beschrijven we de gewenste voorzieningen in de ombouw waarin jeugdhulp met de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen mogelijk is. De beschreven wenselijk in te richten ombouw is gebaseerd op analyses, onderzoek, rode draden vanuit de RET`s, inzichten uit de praktijk en constateringen in het landschap.

Op basis van de jeugdigen die we in de huidige Jeugdzorg Plus zien, constateren we dat:

- Er jeugdigen verblijven op basis van een relatief kortdurende machtiging (gemiddeld verbleven jeugdigen 6,7 maand in de Jeugdzorg Plus), terwijl zij langdurig een op hun problematiek afgestemd pedagogisch behandelklimaat nodig hebben.
- Voor een deel van de jeugdigen is door de rechter een machtiging uitgesproken, in de wetenschap dat het een reële kans is dat de jeugdige in de nabije toekomst een strafrechtelijk feit zal plegen.
- Deze jeugdigen een specialistisch pedagogisch klimaat nodig hebben, omdat zij anders reageren op autoriteit en gezag dan andere jeugdigen.
- Deze specifieke zorgvragen vragen om een ander pedagogisch leef- en behandelklimaat dan nu beschikbaar buiten de Jeugdzorg Plus en vraagt om integrale samenwerking met andere partijen.
- Het voor de duur van het hulpverleningstraject een wezenlijk verschil uitmaakt of een jeugdige gemotiveerd is tot behandeling.
- Het belangrijk is te onderscheiden of het perspectief van de jeugdige helder is of ontbreekt. Het wel of niet hebben van perspectief heeft invloed op de lengte van het verblijf, effectiviteit van behandeling en de meest helpende woonvorm (wonen of kortdurend verblijf).
- Een deel van de jeugdigen heeft een zeer complexe behandelvraag. Deze behandelvraag kan niet vanuit één aanbieder worden beantwoord en vraagt om een domeinoverstijgende integrale behandeling vanuit LVB, GGZ, Verslavingskunde en jeugdhulp. We zien dat deze jeugdigen, omdat een integraal aanbod ontbreekt, op dit moment meermaals worden doorgeplaatst in de zoektocht naar de best passende behandeling.
- Er jeugdigen verblijven waarbij het gedrag voor de hulpverlening vraagt om 1-op-1 begeleiding, in verband met de veiligheid van de groep en het personeel;
- Er jeugdigen verblijven waarbij sprake is van eerwraak;
- T.a.v. jeugdigen met een meer specifieke hulpvraag op het gebied van delinquent gedrag of psychiatrie:
  - De hulpvragen van deze jeugdigen zijn niet kortdurend te behandelen.
  - Deze jeugdigen hebben meestal geen ander woonperspectief.
  - Zij ontregelen vanwege hun eigen emotieregulatieproblematiek de groepsdynamiek.

Deze jeugdigen worden nu bij elkaar worden geplaatst en zij krijgen geen specifiek op hun hulpvraag afgestemde behandel- of verblijfsklimaat aangeboden.

- Daarnaast signaleren we dat onderwijs niet op maat kan worden aangeboden. Dit geldt in het bijzonder wanneer er sprake is van een afwijkend profiel (bijvoorbeeld bij hoogbegaafdheid, maar ook havo en vwo). Dit afwijkende profiel is vaak niet helder, omdat de onderwijsloopbaan van de jeugdige zich heeft gekenmerkt door schooluitval, schorsing en het volgen van een andere vorm van onderwijs dan passend is bij de cognitieve vermogens.
- Ook zien we dat reeds betrokken aanbieders nagenoeg niet betrokken blijven gedurende het verblijf in de huidige Jeugdzorg Plus. Dit geldt voor zowel verblijfsbehandel en begeleidingsaanbieders. Hierdoor worden ambulante trajecten soms vroeg/voortijdig afgebroken.

8.3 Wenselijke situatie ombouw medio 2027 ev.

- Na medio 2027 zijn er in het landsdeel 3 Noord geen plekken Jeugdzorg Plus.
- Jeugdigen in 3Noord worden niet geplaatst in een voorziening voor Jeugdzorg Plus buiten het landsdeel 3Noord.
- Wanneer voor de veiligheid van een jeugdige of de omgeving vrijheidsbeperkende maatregelen moeten kunnen worden ingezet, ontvangen deze jeugdigen gelijktijdig bij hun hulpvraag passende jeugdhulp in een daarbij passend pedagogisch klimaat.
- Deze vormen van ombouw zijn kleinschalig en zo thuis nabij mogelijk ingericht. Zij bieden een liefdevol pedagogisch leef- en behandelklimaat, met relationele beveiliging als uitgangspunt.
- Er wordt passende hulp toegevoegd aan het gezin, en als dit niet thuis is, de verblijfs-situatie waar het perspectief van de jeugdige ligt.
- Er zijn mogelijkheden de generieke basis toe te rusten tot een specifiek behande-laanbod.
- Vrijheidsbeperkende maatregelen worden zo minimaal en zo kort mogelijk ingezet, waarbij altijd de afweging plaatsvindt hoe het recht op zelfbeschikking zo minimaal mogelijk kan worden aangetast. De optie tot het inzetten van een voorwaardelijke machtiging wordt hierbij nadrukkelijk overwogen.
- Er is zorginhoudelijke aansluiting van (regionale) alternatieven bij de ombouw.
- De aanbieder die betrokken is bij de jeugdige wanneer deze instroom in een omgebouwde voorziening, blijft betrokken bij de jeugdige.
- Het centrale toegangspunt functioneert als de toegang en ter voorkoming/verkorting voor de inzet van jeugdhulp met de mogelijkheid tot het inzetten van vrijheids-beperkende maatregelen.

8.4 Wat is er nodig om deze situatie te bereiken?

8.4.1 Verklarend analyseren

Op basis van de gedeelde verklarende analyse moet worden gekeken welke ombouw voorziening het beste past bij de hulpvraag van de jeugdige en welke samenwerkings-partners moeten worden betrokken of betrokken moeten blijven. Hierbij zijn ook de perspectieven van het gezin, lokale team, GI, onderwijs en hulpverleners van belang om na de inzet van de interventie met vrijheidsbeperkende maatregelen, gezamenlijk het perspectief van de jeugdige vorm te kunnen geven.

8.4.2 Ombouw 2025 - 2027

Vanuit ervaringen van aanbieders, de rode draden analyses vanuit de RET`s en landelijke en regionale onderzoeken met de begeleiding en behandeling van de doelgroep komen we tot de volgende beschrijving van de noodzakelijk beschikbare voorzieningen die in ons landsdeel onder de 'ombouw' vallen. Voor een uitgebreidere beschrijving van de groep jeugdigen en de constateringen die ten grondslag liggen aan de voorgestelde inrichting van de ombouw zie H6.

De hulpvraag van jeugdigen, waarbij de problematiek gepaard gaat met onveiligheid van zichzelf en/of anderen, is complex. Zonder behandeling blijven zij een risico vormen voor zichzelf of hun omgeving. Omdat hun hulpvraag, context en problematiek zo divers is, vraagt de beantwoording van deze pedagogisch hulpvraag een diversiteit aan passend jeugdhulp aanbod, zowel qua ombouw als qua alternatieven (zie H11). Voor de inrichting betekent dit concreet dat voor de specifieke aandachtsgroepen:

- Andere samenwerkingspartners nodig zijn.
- Een eigen pedagogisch klimaat gecreëerd moet worden wat aansluit bij het profiel.
- Inrichtingskeuzes deels zullen moeten worden gemaakt op basis van wat de jeugdigen binnen de profielen nodig hebben om tot behandeling en ontwikkeling te komen.
- Van personeel een specifieke insteek en houding gevraagd wordt.
- Het perspectief (duidelijk of onduidelijk) tevens bepalend is voor de wijze van bejegening en de inrichting van het pedagogisch leef- en behandelklimaat en ambulante inzet.

Voor deze jeugdigen is een (bovenregionaal beschikbaar) aanbod van voorzieningen nodig, waar vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen worden ingezet als onderdeel van de jeugdhulp. Wij willen dat dit aanbod inhoudelijk bij onze ambities en toekomstbeeld aansluit. Door deze voorzieningen te realiseren bouwen wij de huidige Jeugdzorg Plus plekken om en kan het Jeugdzorg Plus aanbod worden afgebouwd.

Ambulante programma's – zo thuis mogelijk

Om de ombouw van JeugdzorgPlus succesvol te bewerkstelligen en de beste zorg en behandeling te kunnen bieden, zijn verdere investeringen en ontwikkelingen in ambulante zorg essentieel. Ambulante behandelingen worden ingezet ter voorkoming van de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen op basis van een machtiging Jeugdwet en breder ter voorkoming van uithuisplaatsingen. Ambulante behandeling en begeleiding zijn ook nadrukkelijk onderdeel van het voorkomen van overplaatsingen en het verkorten van residentiële zorg. Tijdens een (gesloten) plaatsing wordt naast de zorg en verblijf van de jongere ingezet op behandeling van het systeem om duurzame uitstroom en ontwikkeling mogelijk te maken.

1711563

0050

De ambitie om kinderen en jongeren zo thuis mogelijk op te laten groeien vraagt een verdere opbouw van hoog specialistisch ambulant aanbod, goede en intensieve samenwerking tussen de specialistische jeugdhulpaanbieder(s) en de wijkteams. Als het nodig is, is er voor jongeren en hun gezinnen direct passende jeugdhulp van kundig en betrokken hulpverleners beschikbaar. Dit laatste vraagt vervolgens om het realiseren van voldoende direct beschikbaar en inzetbaar passend specialistisch aanbod.

Verblijf met bescherming (inzet vrijheidsbeperkende maatregelen)

Behandelgroep met bescherming voor jeugdigen met behandelmotivatie en perspectief
Kleinschalig verblijf met bescherming voor jeugdigen die gemotiveerd zijn tot behandeling en daarnaast een perspectief hebben op terugkeer naar huis of een zo thuis mogelijke woonplek. Het pedagogisch klimaat is afgestemd op de behandelmotivatie en het perspectief van de jeugdigen. De hoofdreden voor plaatsing is de veiligheid van de jeugdige of zijn/haar omgeving. Het veiligheidsrisico staat voorop en het toepassen van beschermende maatregelen is mogelijk op basis van een (voorwaardelijke) machtiging gesloten jeugdzorg.

Kleinschalige voorziening met bescherming
Kleinschalig verblijf met bescherming in de wijk voor jeugdigen met een complexe hulpvraag en zonder perspectief naar huis of naar een alternatieve opvoedsituatie. Het pedagogisch klimaat is afgestemd op de behandelmotivatie en het perspectief van de jeugdigen. Jeugdigen kunnen hier verblijven gedurende de looptijd van de (voorwaardelijke) machtiging gesloten jeugdzorg verblijven. De hoofdreden voor plaatsing is de veiligheid van de jeugdige of zijn/haar omgeving. Het veiligheidsrisico staat voorop en het toepassen van beschermende maatregelen is mogelijk op basis van een (voorwaardelijke) machtiging gesloten jeugdzorg.

Verblijf met de mogelijkheid tot bescherming (inzet vrijheidsbeperkende maatregelen)

Kleinschalige woonvoorzieningen met de mogelijkheid tot behandeling en de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen voor specifieke doelgroepen (delinquent & psychiatrisch)
Kleinschalige woonvoorziening voor jeugdigen die gebaat zijn bij een meer specialistisch leef- en behandelklimaat op het gebied van delinquent gedrag of psychiatrie. Expertise van specialistische jeugdhulpaanbieders wordt toegevoegd aan het pedagogisch klimaat en er zijn specifieke samenwerkingspartners nodig, zoals politie, reclassering, GGZ aanbieders als Accare en de Waag. De hulpvraag van deze jeugdigen is niet kortdurend te behandelen, waarbij vaak ook het gebrek aan behandelmotivatie een rol speelt. Deze jeugdigen hebben meestal geen ander woonperspectief. Er zijn veiligheidsrisico's, maar deze zijn niet altijd de hoofdreden voor de huidige plaatsing in de JeugdzorgPlus.

De langere verblijfsduur van deze specifieke doelgroep gaat nog steeds niet om permanent verblijf; de verblijfsduur is gekoppeld aan de termijn die nodig is om één van de in H3 van dit transformatieplan genoemde perspectieven te kunnen bereiken.

Van deze vorm van kleinschalige woonvoorziening willen we:
- Eén met forensische scherpte.
- Eén met het accent op psychiatrie.

In de basis zijn dit 'open' voorzieningen waar jeugdigen verblijven die soms tijdelijk ook inzet van beschermende maatregelen nodig hebben. Het toepassen van deze beschermende maatregelen vindt plaatst op basis van een wettelijke grondslag, zoals een (voorwaardelijke) machtiging gesloten jeugdzorg.

Voor de behandeling van deze specifieke doelgroepen is het verblijf in een woonvoorziening onderdeel van het klimaat dat noodzakelijk is om tot behandeling te kunnen komen. Dit wijkt af van het idee om wonen in de alternatieven (en dus regionaal) te organiseren. We zien echter dat de omschreven doelgroep een langdurig traject nodig heeft waarbij het op verschillende moment in dit traject nodig kan zijn om controlerende vrijheidsbeperkende maatregelen op basis van een wettelijke grondslag toe te kunnen passen.

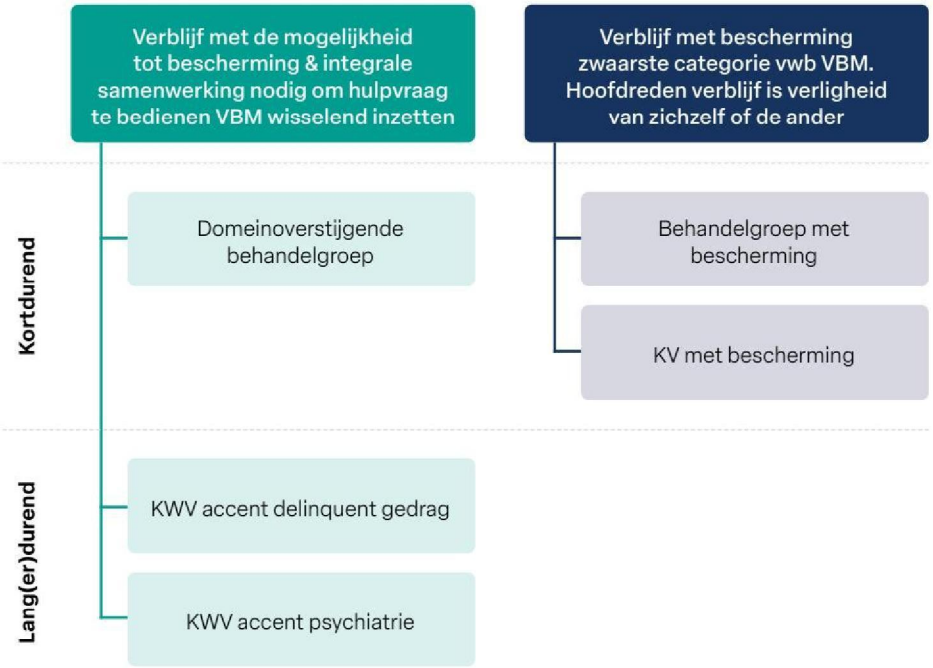
Om te voorkomen dat er onveilige situaties ontstaan of dat deze jeugdigen alsnog naar een plek met de mogelijkheid tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen doorgeplaatst of verplaats moet worden, is het is van belang te investeren in de kwaliteit en waarde van de zorg door te investeren in de behandelmotivatie van de jeugdige op de plek waar de jeugdige verblijft. Juist voor deze groep is het voorwaardelijk mogen wonen een essentieel onderdeel van de behandeling.

Domeinoverstijgende behandelvoorziening LVB/GGZ/Verslavingskunde/Jeugdhulp met de mogelijkheid tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen.
Sommige jeugdigen hebben een zeer complexe behandelvraag die enkel met een domeinoverstijgende behandelaanpak beantwoord kan worden. Voor een succesvolle behandeling moet hierbij expertise, kennis en kunde vanuit de GGZ, LVB, de Verslavingskunde en de Jeugdhulp geïntegreerd aangewend en aangeboden kunnen worden. Het toepassen van deze beschermende maatregelen gebeurt op basis van een wettelijke grondslag, bijvoorbeeld een (voorwaardelijke) machtiging gesloten jeugdzorg, de Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (WvGGZ) of de Wet Zorg en Dwang (Wzd).

1711563
0050

In de onderstaande illustratie is de ombouw weergegeven, op basis van de kennis over de doelgroep, de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen en het gebruik van de Jeugdzorg Plus, uitgaande van de informatie die op dit moment beschikbaar is. Hierover moeten verdiepende gesprekken worden gevoerd, waarvan de onderwerpen mogelijk invloed kunnen hebben op de weergave zoals opgenomen in het plaatje. Onderwerpen betreffen onder andere instroom, verblijfsduur, de implicaties van perspectiefbiedend wonen als inhoudelijk uitgangspunt voor de KWV`s, de aansluiting op regionale alternatieven en uitgangspunten als zo thuis mogelijk of zo thuis nabij mogelijk. De uitkomsten van deze gesprekken kunnen mogelijk leiden tot inhoudelijke aanscherping of verschuivingen. Deze gesprekken moeten voor Q3 2025 plaatsvinden (zie voor uitwerking H15 – Vervolg).

Ombouw JeugdzorgPlus situatie juni 2027

Maatwerkoplossingen met een verblijfscomponent en de mogelijkheid tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen aangevuld met ambulante inzet

Ondanks onze inspanningen om jeugdigen passende jeugdhulp te kunnen bieden in één van de bestaande voorzieningen (waarbij ook gekeken wordt naar de mogelijkheid om extra expertise of begeleiding toe te voegen), zien we in de huidige Jeugdzorg Plus en ook elders in de hulpverleningsketen dat er jeugdigen zijn die niet gebaat zijn bij een kleinschalig groepsgerichte aanpak. Zij zijn dermate getraumatiseerd of vertonen dusdanig onvoorspelbaar en/of agressief gedrag dat het zowel voor henzelf als voor de andere jeugdigen niet helpend is hen koste wat kost binnen een groep te willen laten functioneren. Voor hen zullen maatwerkoplossingen gezocht moeten worden waarbij vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen worden ingezet.

Belangrijke punten bij deze uitwerking

- Voor alle beschreven voorzieningen geldt dat er mogelijk sprake is van de plaatsing van jeugdigen waarbij vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet en jeugdigen waarbij dit niet (meer) aan de orde is. Om pedagogische of zorginhoudelijke redenen kan een jeugdige ook na de afloop van de machtiging in dezelfde voorziening blijven.
- Voor alle voorzieningen geldt dat het wenselijk is dat, mocht in de toekomst het aantal afgegeven machtigingen afnemen, het aanbod doorontwikkeld kan worden naar een open groep of voorziening (alternatief zoals beschreven in H10) waar jeugdigen kunnen verblijven die geen machtiging gesloten jeugdzorg hebben, of waar deze inmiddels niet meer nodig is.

8.4.3. Noodzakelijke aantallen en beschikbaarheid

Op basis van de huidige cijfers en trends gaan we uit van een gelijk aantal te realiseren ombouw plekken met de mogelijkheid tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen bij Elker als dat er per 1 januari 2025 Jeugdzorg Plus plekken in ons landsdeel beschikbaar zijn: 20. Daarbij moet de mogelijkheid zijn fluctuaties door piekbelasting op te kunnen vangen of (gezien de gewenste kleinschalige inrichting van de ombouw) in een bandbreedte van +/- 2 plekken.

We willen dat geen kind met een machtiging tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen in de situatie tijdens en na om- en afbouw tussen wal en schip kan vallen en verwachten dat Elker zich inspant om binnen de ombouwmogelijkheden zo passend mogelijk hulp te bieden wanneer de rechter heeft besloten dat vrijheidsbeperkende maatregelen moeten worden kunnen ingezet om de veiligheid van de jeugdige of zijn/haar omgeving te borgen. Met de realisatie van de hierboven beschreven voorzieningen denken wij een passend antwoord op de uiteenlopende hulpvragen te kunnen bieden.

Het aantal ombouwplaatsen moet flexibel zijn om de aankomende jaren te kunnen anticiperen om mee te bewegen met het veranderende zorglandschap. De komende jaren moeten uitwijzen of het aantal te realiseren ombouwplekken voldoet of te veel of te weinig is. Hoe we vorm en inhoud geven aan het sturen op deze veranderingen is uitgewerkt in H11 (monitoring verandering en beweging) en zal zich al werkende wijs moeten door ontwikkelen.

Indien nodig (wanneer zich sporadisch meer plaatsingen voordoen of er groter aantal jeugdigen met contra indicaties zich aandienen) zal in ieder geval op casusniveau en doorlopend met de regio`s overleg moeten plaatsvinden en op casusniveau in overleg met gemeenten maatwerk geleverd moeten worden (in de vorm van maatwerkoplossingen met een verblijfscomponent en de mogelijkheid tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen aangevuld met ambulante inzet).

8.4.4 Onderwijs en dagbesteding

Om jeugdigen gedurende en in de ombouw een passende daginvulling te kunnen bieden is het noodzakelijk dat onderwijs, werk en/of dagbesteding beschikbaar is. De organisatie van onderwijs is belegd bij de diverse schoolbesturen, verenigd in de samenwerkingsverbanden, aangesloten bij de onderwijscoalitie SPUK Noord Nederland. Daarnaast is de toeleiding naar en inzet van dagbesteding, evenals de aansluiting op de arbeidsmarktregio`s onderwerp van aandacht.

De partners in de onderwijscoalitie SPUK Noord Nederland hebben zowel overkoepelend als per regio, plannen om onderwijs in stand te houden gedurende de om- en afbouw en belangrijker, passend onderwijs te kunnen bieden na ombouw en bij de inzet van alternatieven. Belangrijke onderdelen in de plannen zijn de instandhouding en financiering van het huidige inpandige onderwijsaanbod van Portalis gedurende de om- en afbouw van de huidige Jeugdzorg Plus, het toerusten van onderwijssettingen bij uitstroom en specifiek regio gerichte initiatieven.

Gezien de snelheid van de ontwikkelingen is het noodzakelijk dat er regelmatig overleg plaatsvindt over vraagstukken als: doorontwikkeling naar inclusiever onderwijs en de inrichting van onderwijs op niveau (meer gericht op de ontwikkelmogelijkheden van de individuele leerling i.p.v. generiek aanbod voor de doelgroep), concentratie voorzieningen en aansluitend onderwijsaanbod in het perspectief van uitstroom en een doorlopende onderwijsroute en regionale samenwerking met de RET`s.

8.4.5. Samenwerking

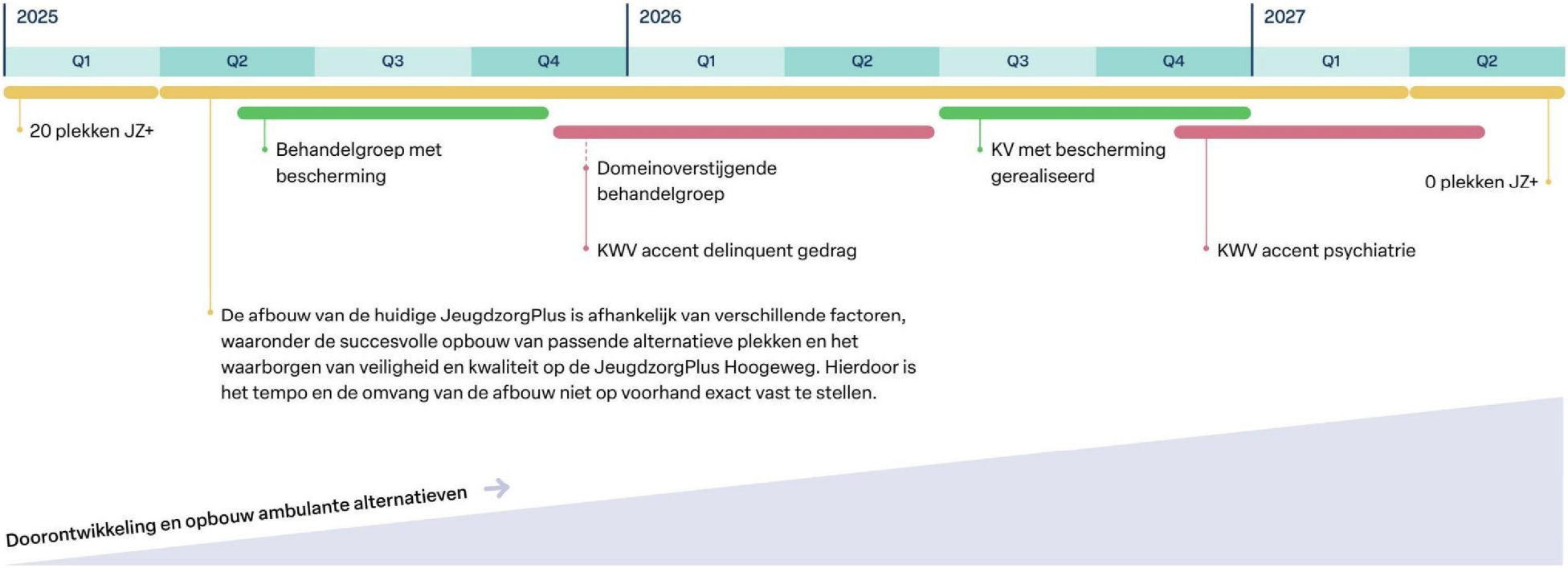
Bij het inzetten van vrijheidsbeperkende maatregelen in een hulptraject, is het belangrijk om doorlopende ambulante hulp te blijven bieden, in het gezin of de gezinsvervangende woon- of verblijfsplek. Als er al ambulante hulp aanwezig is, blijft deze idealiter betrokken tijdens de jeugdhulp met vrijheidsbeperkende maatregelen. De verklarende analyse kan echter ook duiden dat het niet wenselijk of mogelijk is om de bestaande hulpverlening voort te zetten. In de gewenste situatie vanaf medio 2027 is ambulante hulp beschikbaar in aansluiting op de doelen en het perspectief van de jeugdige bij de inzet van de jeugdhulp met vrijheidsbeperkende maatregelen en blijft deze betrokken na afsluiting van dit deel van het hulptraject. De regio`s zullen hierover onderling en met Elker en andere aanbieders periodiek moeten afstemmen.

8.4.6. Fasering en realisatie

Het ontwikkelen en realiseren van nieuwe voorzieningen is een forse opgave die in zeer korte tijd (voor juni 2027) uitgevoerd moet worden. Het is duidelijk dat niet alles tegelijk opgepakt kan worden. De realisatie van alle plannen zal gefaseerd plaatsvinden waarbij in een bepaalde volgordelijkheid gewerkt moet worden. De volgorde wordt onder andere bepaald door de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerd personeel, huisvesting (aankoop, huur, (ver)bouw), afspraken die met betrokken collega-aanbieders gemaakt (moeten) worden over het toevoegen van expertise en mogelijke wijzigingen in de wetgeving met betrekking tot het uitvoeren van beperkende maatregelen. Het (tijdig) beschikbaar hebben van voldoende financiële middelen is tevens van invloed op het wel of niet en wanneer realiseren van voorzieningen.

In de volgende illustratie is een planning t.a.v. de ombouw op hoofdlijnen opgenomen, op basis van de kennis over de doelgroep, de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen en het gebruik van de Jeugdzorg Plus, uitgaande van de informatie die op dit moment beschikbaar is. Hierover moeten verdiepende gesprekken worden gevoerd, waarvan de onderwerpen mogelijk invloed kunnen hebben op de weergave zoals opgenomen in het plaatje. Onderwerpen betreffen onder andere instroom, verblijfsduur, de implicaties van perspectiefbiedend wonen als inhoudelijk uitgangspunt voor de KWV`s, de aansluiting op regionale alternatieven en uitgangspunten als zo thuis mogelijk of zo thuis nabij mogelijk. De uitkomsten van deze gesprekken kunnen mogelijk leiden tot aanscherping of verschuivingen. Deze gesprekken moeten voor Q3 2025 plaatsvinden (zie voor uitwerking H15 - Vervolg).

Planning ombouw JeugdzorgPlus

9. Uitstroom

9.1 Huidige situatie

Op basis van een analyse van de uitstroom uit de Jeugdzorg Plus zien we:

- De meeste jeugdigen stroomden uit naar een andere residentiële jeugdhulpvoorziening. Enkele jeugdigen stroomden uit naar huis of naar dezelfde woon- of behandelplek waar de jeugdige verbleef voor de plaatsing.
- Het perspectief bij instroom in de Jeugdzorg Plus komt niet altijd overeen met het perspectief van de uitstroom. Er stroomden meer jeugdigen uit naar een woon- of behandelplek dan voorafgaand bij de plaatsing werd gedacht.
- Bij de instroom hebben we gezien dat de jeugdigen, die bij een zorgorganisatie woonden voor plaatsing in de Jeugdzorg Plus, bij 25 verschillende organisaties vandaan kwamen. Bij de uitstroom is dit een bijna gelijk aantal – de jeugdigen kregen een behandel- of woonplek bij 27 verschillende organisaties.
- Over het algemeen is de zoektocht om een geschikte uitstroomplek met bijbehorende onderwijsroute/setting te vinden die aansluit bij het perspectief, lang en moeizaam.

9.2 Wenselijke situatie uitstroom medio 2027 ev.

Voor jeugdigen die uit een voorziening met de mogelijkheid tot het inzetten van vrijheidsbeperkende maatregelen stromen, ziet de wenselijke situatie er vanaf medio 2027 als volgt uit:

- Het perspectief van de jeugdige is helder en aan de hand van de bijgestelde gedeelde verklarende analyse is naar dit perspectief toegewerkt.
- Betrokken partijen zetten zich gezamenlijk in tot het vinden van een bij de jeugdige passende oplossing op de gebieden van de BIG-Five (school & werk, support, wonen, inkomen en welzijn).
- Jeugdigen hebben een doorlopende onderwijsloopbaan of hebben (uitzicht op) zinvolle dagbesteding of passend werk.
- De plek waar de jeugdige naar uitstroom is óf een onvoorwaardelijke woonplek óf een woonplek die bijdraagt aan het realiseren van het perspectief van de jeugdige door mogelijkheden tot bijvoorbeeld behandeling of begeleiding.
- Om duurzame uitstroom te bevorderen is passende ambulante begeleiding en/of behandeling beschikbaar op de plek waar een jongere naar uitstroomt.

9.3 Wat is er nodig om deze situatie te bereiken?

Voor het realiseren van succesvolle uitstroom zijn de volgende onderdelen van belang:

Verklarend analyseren

Met het aanvullen van de gedeelde verklarende analyse ontstaat een gedeeld perspectief voor de jeugdige en het gezin wanneer de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen niet langer nodig is. Hierin zal aandacht zijn voor – afgeleid van de BIG Five:

- (Onvoorwaardelijk) wonen
- Welzijn (mogelijke vervolg behandeling en begeleiding)
- Onderwijs en dagbesteding
- Werk en inkomen
- Steun (support)

Aan de hand van dit perspectief werkt men aan het vervolg (uitstroom).

Centrale Toegang

De centrale toegang monitort de ondersteuningsvraag op basis van de bijgestelde gedeelde verklarende analyse en de zoektocht naar passend aanbod (zowel ambulant als residentieel dan wel een combinatie van beiden) bij de gewenste oplossing. Het bijhouden van beschikbaar aanbod en redenen waarom dat aanbod wel of niet aanwezig is, passend is of aangepast kan worden met inzet van expertise, kennis en kunde draagt bij aan zicht op benodigde (te creëren) alternatieven. De gegevens en inzichten die vanuit de centrale toegang worden verzameld kunnen samen met de RET`s worden geanalyseerd. Op basis van deze analyse voeren we op verschillende niveau`s gesprekken over rollen, taken en verantwoordelijkheid, om zo het lerend landschap verder in beweging te brengen.

Onderwijs en dagbesteding

Aansluitend op het plan bij instroom (met eventuele bijstelling op basis van de opgedane inzichten tijdens de behandeling waarbij vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet) wordt ook bij uitstroom wordt gekeken of de vorm van onderwijs past bij de mogelijkheden van de betreffende jeugdige (om maat gesneden). De bijgestelde gedeelde verklarende analyse, met onderwijs als onderdeel, biedt hiervoor het noodzakelijke kader en uitgangspunten. Mochten jeugdigen na uitstroom gaan wonen of verblijven in een nog te vormen alternatief, dan is de doelstelling het onderwijs zo regulier en nabij mogelijk te organiseren. Mocht onderwijs (deels) niet onderdeel zijn van het toekomstperspectief, dan is aandacht voor zinvolle dagbesteding, waaronder passend werk.

Samenwerking

We willen toe naar een situatie waar we proberen met het toevoegen van ambulante inzet of expertise de jeugdige op zijn of haar woon- of behandelplek te kunnen laten blijven. Dit heeft tevens als doel om, bij een plaatsing op een plek met de mogelijkheid tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen, de terugkeer naar deze woon- of behandelplek te kunnen realiseren.

1711563 0050

10. Alternatieven

10.1 Algemeen

Idealiter willen we dat jeugdhulp met de mogelijkheid tot de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen wordt voorkomen. Ook willen we dat jeugdigen na een plaatsing kunnen uitstromen in lijn met het gewenste perspectief. In beide gevallen zijn hiervoor (regionale) **alternatieven** nodig. In dit hoofdstuk beschrijven we de alternatieven waarvan wij, voor zover de data, kennis van de in- en uitstroompraktijk, expertise en kennis van de doelgroep, nu kunnen overzien dat deze noodzakelijk zijn om deze ambities te bereiken.

Dit hoofdstuk gaat zowel over de alternatieven (ambulant als residentieel) die nodig zijn om instroom te voorkomen, de plaatsingsduur in een ombouwvoorziening met vrijheidsbeperkende maatregelen te verkorten en de alternatieven die noodzakelijk zijn voor uitstroom. Gezien de huidige regionale inrichting, zijn er een aantal gezamenlijke opgaven te onderscheiden bij het creëren van alternatieven. Daarnaast zijn er ook regionale, en mogelijk zelfs lokale opgaven, afhankelijk van het niveau waarop de meeste impact kan worden gemaakt.

We definiëren alternatieven als volgt: *'Alternatieven zijn die vormen van hulp ondersteuning of oplossingsrichtingen, die ingezet worden ter voorbereiding op, vervanging, verkorting, of preventie van de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen.'*

Alternatieven zijn cruciaal om te voorkomen dat zorgvormen met beperkende maatregel (ombouw) vollopen met jeugdigen waarvoor deze inzet niet (meer) noodzakelijk is. Naast de beschikbaarheid van alternatieven, moeten deze goed aansluiten op de ombouw en de structuur van in- en uitstroom die we daarbij voor ogen hebben. Alternatieven zijn daarom meer dan vervangende plekken. Om dit te bereiken moeten alternatieven zowel inhoudelijk als organisatorisch anders vorm krijgen. Hiervoor is samenwerking en het betrekken van verschillende ketenpartners zoals onderwijs en de GI`s noodzakelijk. Met de aanbieder die op dit moment de hulp met vrijheidsbeperkende maatregelen vormgeeft willen een we organisatie- en domein overstijgende samenwerkingen vormgeven en een structuur van netwerkondersteuning opbouwen, zodat geen jeugdige tussen wal en schip valt.

10.2 Wenselijke situatie alternatieven medio 2027 ev.

Wanneer de huidige Jeugdzorg Plus medio 2027 zijn deuren sluit willen we dat de volgende situatie is ontstaan ten aanzien van noodzakelijke alternatieven:

- In elke regio wordt passende jeugdhulp voor deze groep jeugdigen gerealiseerd op basis van beschikbare alternatieven (voor zover mogelijk zowel ambulant als residentieel), die inhoudelijk bijdragen aan het bereiken van de ambities.
- Elke regio maakt onvoorwaardelijk wonen bij uitstroom mogelijk.
  - Hiervoor zijn concrete doelstellingen nodig waar planmatig en toetsbaar aan gewerkt wordt.
- Per regio werken de meest wezenlijk betrokken ketenpartners – lokale teams, aanbieders, GI`s en onderwijs - aan het voorkomen, verkorten of functioneel inzetten van jeugdhulp met vrijheidsbeperkende maatregelen. Dit houdt concreet in dat zij:
  - De werkwijze van de Centrale Toegang wordt gehanteerd. Wij zijn ons ervan bewust dat hier een leercurve in zit.
  - Beschikken over de mogelijkheid te werken met een verklarende analyse (of in ieder geval verklarend kunnen analyseren).

10.3 Wat is er nodig om deze situatie te bereiken?

10.3.1 Regionale alternatieven

We willen passende jeugdhulp kunnen bieden ter voorkoming van instroom en bevordering van duurzame uitstroom. Inhoudelijk is van belang dat we in de drie regio`s werken aan:

- Het intensiveren van ambulantisering en het toevoegen van expertise aan de woonplek, zodat het pedagogisch klimaat toegerust is op het bieden van de juiste ondersteuning.
- Het stimuleren van het verklarend analyseren (waarbij een gedeeld beeld is over de vorm, inhoud en onderdelen van deze analyse).
- Een plek waar goede matching tussen jeugdige en de ondersteuningsbehoefte/vraag kan plaatsvinden. Bijvoorbeeld in de vorm van een netwerksamenwerking of regie op plaatsing.

Daarnaast is de **beschikbaarheid** en **vindbaarheid** van een aantal specifieke vormen van jeugdhulp belangrijk. In dit transformatieplan worden geen aantallen aan deze beschikbaarheid gekoppeld. De informatie die we ophalen door het beter monitoren van de hulpvraag en indicatoren als de inzet van de verklarende analyse, de inzet van ambulante gezinsgerichte programma`s en samenwerking tussen aanbieders op of bij de woon- en/of behandelplek van de jeugdige, geeft ons inzicht in noodzakelijke aanpassingen in het zorglandschap, zowel kwalitatief als kwantitatief.

1. Ambulant

- Intensieve ambulante programma`s, zoals evidence-based programma`s als MDFT en MST.
- Ambulante maatwerkconstructies bij dreigende uithuisplaatsing, overplaatsing (ook bij pleegzorg en gezinshuizen) en gesloten plaatsing.
  - organiseren van directe inzetbaarheid van ambulante hulp.
  - inzetten gedeelde verklarende analyse.
  - langdurige betrokkenheid.
  - doorzettingskracht.
  - synergie met wijkteams.
  - benutting of inzet JIM.
- Ambulante jeugdhulp toegesneden op jeugdigen met delinquent gedrag.
- Specialistische dagbehandeling in aansluiting op de hulpvraag, individuele motivatie en doelen van de jeugdige. Hierbij aandacht voor profielen met bijvoorbeeld externaliserend gedrag, delinquent gedrag en autisme.
- Integrale zorgmodellen zoals FACT jeugd.
- Gezinsgerichte traumabehandeling. De traumatische ervaringen van de jeugdigen raken tevens de rest van het gezin. Dit beïnvloedt de problematiek en de behandeling.

2. Onvoorwaardelijk wonen

- Woonplekken waar jeugdigen onvoorwaardelijk mogen wonen en hulpverlening kan worden toegevoegd aan de woonplek, ongeacht de hulpvraag (psychiatrisch, LVB, delinquent, etc.).
- Beschermd wonen doorlopend vanaf 18- naar 18+.

3. Verblijf met behandeling of begeleiding

- Perspectiefbiedende kleinschalig verblijf.
- Kleinschalige woonvoorzieningen met de mogelijkheid tot vervolgbehandeling of intensieve begeleiding met kennis en specialistisch ingericht pedagogisch leef- en/of behandelklimaat.
- Open 3 Milieusvoorziening.
- Residentiële jeugdhulp toegesneden op jeugdigen met delinquent gedrag.
- Crisisplekken (zonder de mogelijkheid van de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen).

4. Maatwerkoplossingen

De hierboven genoemde voorzieningen zijn in de drie jeugdhulpregio`s in verschillende omvang (en uitgevoerd door verschillende aanbieders) aanwezig. Om met elkaar goed het gesprek te kunnen voeren over de gewenste capaciteit en kwaliteit van de beschikbaarheid van deze alternatieven moeten gedeelde beelden worden gecreëerd over welke voorzieningen waaronder vallen en hoe we beschikbaarheid en passend aanbod definiëren.

NB. Elke regio levert uiterlijk 1 oktober 2025 (datum wordt n.a.v. haalbaarheidsanalyse mogelijk nog bijgesteld) een regionaal plan op wat op onderdelen voor alle regio`s gelijk is waarin de uitwerking op alternatieven (werkbenaming) wordt beschreven. De regio`s maken nog concrete afspraken over de invulling en onderdelen van de plannen. Elker wordt betrokken bij de planvorming en geeft feedback.

10.3.2 Bovenregionale alternatieven

In 2023 is de Uitvoeringsagenda schaarse voorzieningen jeugd 3Noord opgesteld, met als doel het behoud van aantal schaarse voorzieningen, zodat die jeugdigen die daar gebruik van moeten maken in de aankomende jaren en zij deze zo nabij thuis mogelijk kunnen vinden. Concreet betekent dit dat we deze voorzieningen in ons landsdeel beschikbaar willen houden.

Onder de uitvoeringsagenda vallen een zevental deelopdrachten, waaronder de functies vallen die in deze agenda zijn aangemerkt als schaarse voorzieningen. De eerste deelopdracht ziet toe op de **af- en ombouw van de Jeugdzorg Plus**. Daarnaast zijn de **klinische functies, open 3 milieusvoorzieningen, voorzieningen voor jeugdigen met complexe problematiek in combinatie met een LVB**, de **forensische functies** en tot slot de **overige klinische functies** benoemd.

Bij het opstellen van de uitvoeringsagenda signaleerden wij de duidelijke samenhang en wederzijdse beïnvloeding tussen de afbouw en ombouw van Jeugdzorg Plus-plekken en de bewegingen richting/van andere voorzieningen, waaronder de toestroom tot en noodzakelijke beschikbaarheid van een aantal schaarse voorzieningen. De schaarse voorzieningen maken deel uit van het pakket aan jeugdhulp en ondersteuning dat nodig is om een landschap te creëren waarin opname in de Jeugdzorg Plus kan worden voorkomen, verkort of op een passende manier de uitstroom daaruit mogelijk wordt gemaakt.

1711563

0050

De om- en afbouw van de Jeugdzorg Plus heeft gevolgen voor de schaarse voorzieningen, onder andere met betrekking tot de toestroom en noodzakelijkheid van deze functies. Dit betekent dat deze functies in onze optiek niet in dezelfde vorm in stand kunnen en zullen blijven. De functies in de uitvoeringsagenda hebben allemaal een eigen transformatie opdracht. Afhankelijk van de functie kan het accent verschillen, maar bij allemaal geldt dat we willen transformeren naar meer kleinschaligheid, eerder of meer toevoegen in de gezinscontext of de woonvoorziening waar de jeugdige verblijft, meer gezinsgericht, beter aansluiten bij de lokale context en het brengen van kennis expertise naar de voorkant brengen.

10.3.3 Onderwijs & dagbesteding

Voor de jeugdigen die uit een setting met vrijheidsbeperkende maatregelen stromen richting huis of een vervolgplek is onderwijs of een zinvolle dagbesteding belangrijk voor het duurzame perspectief. De vraag naar onderwijs of dagbesteding gaat met hen mee en verandert wellicht naargelang het perspectief. De SPUK Onderwijscoalities ziet ook op het onderwijs passend bij deze vervolgstap in het traject van de jeugdige. De samenwerkende onderwijspartners in de onderwijscoalitie vormen op regionaal niveau plannen om het onderwijs aan deze jeugdigen ook na hun verblijf in een setting met vrijheidsbeperkende maatregelen vorm te geven of onderwijssettingen toe te rusten, zodat zij de onderwijs-loopbaan in stand kunnen houden of kunnen vervolgen.

Vanuit de onderwijscoalitie worden betrokken scholen in het VO, VSO en Mbo (en hun professionals) waar nodig toegerust om de jeugdigen die uitstromen te begeleiden tijdens het onderwijstraject. Ook bij uitstroom wordt gekeken of de vorm van onderwijs past bij de mogelijkheden van de betreffende jeugdige (om maat gesneden). De bijgestelde gedeelde verklarende analyse, met onderwijs als onderdeel, biedt hiervoor het noodzakelijke kader en uitgangspunten. Mochten jeugdigen na uitstroom gaan wonen of verblijven in een nog te vormen alternatief, dan is de doelstelling het onderwijs zo regulier en nabij mogelijk te organiseren. Voor het onderwijs is individueel maatwerk en persoonlijke begeleiding vooralsnog de beste aanpak voor een succesvolle begeleiding

Vraagstukken die uitwerking vragen zijn: verbinding bij en zicht op alternatieven en onderwijsmogelijkheden, uitstroomroutes, concentratie, de samenwerking met de RET`s in de regio`s en financiële mogelijkheden om de noodzakelijke begeleiding vorm te kunnen geven.

1711563 0050

11. Monitoring beweging en verandering – lerend landschap

De jeugdhulpregio's hebben alle drie hun eigen 'dashboard' met informatie over de inzet van jeugdhulp. Daarnaast beschikken aanbieders over hun eigen data en inzicht uit de casuïstiek. Dit geldt ook voor de Regionale Expertteams, het JENN, GI's en PC Noord.

Het is moeilijk gebleken sluitende kwalitatieve en kwantitatieve data rondom deze groep jeugdigen te verzamelen. Op onderdelen, tussen organisaties en regio`s zijn verschillen in de beschikbare data. Het goed en eenduidig monitoren van de vraag en plaatsingsdata heeft meerdere doelen:

- Om het gesprek te kunnen voeren over en te kunnen (bij)sturen op de om- en afbouw
- Om het gesprek te kunnen voeren over en de realisatie van alternatieven

Om de komende jaren nog beter invulling te kunnen geven aan de alternatieve vormen en het
voorkomen van de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen en te kunnen leren, willen we in de ontwikkeling van de Centrale Toegang ook de ontwikkeling van een gezamenlijke monitor oppakken. We willen zo meer zicht te krijgen op het aantal jeugdigen waarbij (gedacht wordt aan de inzet van) vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet en de alternatieve vormen, evenals de uitstroom en de daarbij behorende ondersteuningsbehoefte. We willen data verzamelen en analyseren over waar de jeugdigen vandaan komen, waar ze naar toe uitstromen en welke hulpvraag onder het gedrag ligt.

De monitor en ook vooral het inzicht in de hulpvragen zal stap voor stap ontwikkeld worden. Hierin zijn belangrijke stappen het inrichten van een Centrale Toegang en het implementeren van de gedeelde verklarende analyse als onderdeel van het toegangsproces. In dit proces komen we tot de duiding van 'signaalfuncties' of ook wel inhoudelijke KPI`s. De monitoring van gezamenlijk vastgestelde signaalfuncties geven ons zicht op de wenselijke beweging en voeden het gesprek over de transformatie en geven ons informatie over waar we moeten bijsturen, aanpassen of doorontwikkelen. Hierop kunnen vervolgens de dataverzameling en rode draden analyses worden toegepast. Parallel daaraan het ontwikkelen van een gezamenlijke dataset door de jeugdhulpregio`s voor deze groep jeugdigen op o.a. instroom, duur, zorginzet, zorgpad, onderwijs en uitstroom.

De inzichten dienen als monitor voor de intensieve zorgbehoefte van de jeugdigen die (voorheen) in de Jeugdzorg Plus werden geplaatst en zijn een leidraad voor het (nog te ontwikkelen) expertise/aanbod in de jeugdhulpregio`s. Bij deze ontwikkeling is de betrokkenheid van diverse partners, zoals de plaatsingscoördinatie JeugdzorgPlus, de aanbieders, het onderwijs, de verwijzers, de regionale en bovenregionale experteams en ervaringsdeskundigen, belangrijk. Het is daarbij belangrijk dat we gezamenlijk overeenstemming bereiken over welke data we willen monitoren en hoe we deze willen en kunnen duiden. De inrichting van de monitoring en de signaalfuncties heeft prioriteit.

We willen daarnaast al starten met leren van de inzichten die de hulpvraag en het traject van de jeugdigen in de huidige Jeugdzorg Plus ons bieden. De inzichten met betrekking tot de in- en uitstroom zouden we op regelmatige basis moeten bespreken en analyseren. We willen hierin ook verbinden met het JENN. Deze kennis kunnen we dan al werkende aan de om- en afbouw benutten.

NB. Wij zijn ons er van bewust dat de keuzes in dit plan gemaakt zijn op basis van de nu beschikbare informatie. Het jeugdhulplandschap is echter constant in beweging en daarmee de context waarbinnen deze informatie is geduid en gebruikt. Dit vraagt dat we in het vervolg doorgaand blijven monitoren en analyseren of we nog steeds de juiste dingen doen om onze doelen te bereiken.

12. Risico`s

De afbouw van de Jeugdzorg Plus is een ontwikkeling die zich bevindt in een maatschappij en een zorglandschap die continue in ontwikkeling zijn. Wij signaleren de volgende risico`s voor deze ontwikkeling in de jaren tot 2030, inclusief mitigerende maatregelen.

Naast deze opsomming realiseren we ons ook dat we moeten kunnen verdragen dat het proces dat we doorlopen betekent dat er risico`s ontstaan en dat er onzekerheden zijn. Deze onzekerheden willen we logischerwijs zoveel mogelijk vooraf kunnen managen. In veranderprocessen, transformatie en transitie echter is niet alles te voorspellen.

We hebben in het verleden gezien dat we zowel op proces als vanuit de doelgroep verrast worden en voorspellen dat dit ook in de komende periode aan de orde zal zijn, ondanks de zorgvuldigheid die we met zijn allen betrachten. Dit vraagt van alle betrokkenen iets in onze houding en ons gedrag over een weer. Naast dat we in onze governance uiteen hebben gezet hoe we de beweging gezamenlijk willen vormgeven, blijft het van belang dat we leren elkaar vanuit een bepaalde vanzelfsprekendheid gaan informeren en meenemen in wat er speelt, zodat we de gezamenlijkheid zoveel mogelijk vast houden gedurende het proces.

Risico	Kans	Impact	Maatregel
Ombouw wordt financieel onhoudbaar We hebben nog geen helder beeld bij de structurele kosten die gepaard gaan met de inrichting van ombouw. Gezamenlijk richtlijnen of uitgangspunten zijn nodig op te bepalen hoe we de omgebouwde plekken waarderen.	3	5	Landelijk lopen er een aantal onderzoeken naar reële tarieven voor deze nieuwe vormen van jeugdhulp. Het noordelijke landsdeel werkt conform landelijke richtlijnen waar mogelijk en treedt in gesprek met de aanbieder(s) wanneer deze richtlijnen ontbreken.
**Onvoldoende veranderkracht in de afzonderlijke regio`s** De drie regio`s werken ieder op basis van hun eigen plannen, maar vanuit dezelfde landelijke kaders en beweging, aan de opgaven en uitdagingen. Gezamenlijk willen we staan voor het (boven) regionaal in stand houden of realiseren van de noodzakelijke randvoorwaarden en alternatieven.	3	4	De voortgang is doorgaand onderwerp van gesprek tussen de regio`s en met aanbieders en netwerkpartners.
Kwetsbaarheid Elker als enige aanbieder van jeugdhulp met vrijheidsbeperkende maatregelen	2	4	Inzetten op samenwerking, betrekken van belangrijke partners, zowel in de regio`s bij de alternatieven als bij de samenwerking rondom de jeugdigen in de ombouw
Onvoldoende sterke lokale teams beschikbaar	3	4	Elke regio werkt, mede vanuit de Hervormingsagenda, aan de opbouw, versterking en instandhouding van sterke lokale teams.
Specifieke doelgroepen Complexe hulpvragen kunnen niet vanuit de enkele expertise van één aanbieder beantwoord worden. Hiervoor zijn ketenpartners nodig, bijvoorbeeld aanbieders op het gebied van eerwraak, psychiatrie, verslaving of multicomplexe problematiek in combinatie met een LVB.	3	3	De aanbieders die deze expertise in huis hebben willen we door middel van een structuur van netwerkondersteuning binden aan de opgaven, zowel qua commitment en kennis, maar ook gericht op het verlenen van hulp binnen het traject van de jeugdige met vrijheidsbeperkende maatregelen. Deze samenwerking is wat ons betreft niet vrijblijvend. We vragen van deze partijen commitment op het vormgeven van het best passende ondersteuningsaanbod op basis van de gedeelde verklarende analyse.
Niet tijdig realiseren ombouw Het vinden van passende huisvesting en financiering of politieke bewegingen en andere factoren kunnen leiden tot het niet tijdig realiseren van alternatieven. Bij onvoldoende tijdige realisatie van de ombouw dreigt het risico dat jeugdigen niet de best passende hulp ontvangen.	2	4	Bestuurlijk commitment en steun een randvoorwaarde voor het slagen van de om- en afbouw. Dit mede, omdat de noodzakelijk te realiseren ombouw en alternatieven ook activiteiten omvatten op het gebied van huisvestiging, financiering, aanpassen van wetgeving en de inspanningen binnen de eigen lokale, regionale en bovenregionale opgaven.

Risico	Kans	Impact	Maatregel
Niet tijdig realiseren alternatieven Het niet kunnen vinden van passende huisvesting en financiering of politieke bewegingen en andere factoren kunnen leiden tot het niet tijdig realiseren van alternatieven. Bij onvoldoende passende alternatieven dreigt het risico dat jeugdigen niet de best passende hulp ontvangen.	3	4	Bestuurlijk commitment en steun een randvoorwaarde voor het slagen van de om- en afbouw. Dit mede, omdat de noodzakelijk te realiseren ombouw en alternatieven ook activiteiten omvatten op het gebied van huisvestiging, financiering, aanpassen van wetgeving en de inspanningen binnen de eigen lokale, regionale en bovenregionale opgaven.
Ontbreken onderwijs, dagbesteding of mogelijkheden tot arbeid	3	3	
Houdbaarheid van de huidige JeugdzorgPlus De houdbaarheid van de huidige 20 JeugdzorgPlus-plekken aan de Hoogeweg staat onder druk. In de ombouw en afbouw van JeugdzorgPlus vragen we het huidige personeel om toe te werken naar de sluiting van de bestaande zorgvorm, terwijl zij tegelijkertijd nieuwe werkwijzen, wetgeving en transformaties moeten omarmen. Ook worden er steeds minder jongeren in de JeugdzorgPlus geplaatst, wat met de realisatie van ombouw voorzieningen naar verwachting toe zal nemen. Dit alles brengt onzekerheid en verminderde motivatie met zich mee en leidt tot personeelsbewegingen, zowel in de vorm van (vrijwillig) vertrek als op termijn doorstroom naar de nieuw op te zetten ombouwplekken. Het opvangen van deze verschuivingen met nieuw, kwalitatief passend personeel is al langer een uitdaging en wordt verder versterkt door de transformatie. Hierdoor ontstaan knelpunten in de personeelsbezetting, wat kan leiden tot destabilisatie van de teams van de huidige JeugdzorgPlus plekken aan de Hoogeweg en een toenemende afhankelijkheid van externe inhuur. Dit vergroot de risico's voor de continuïteit en kwaliteit van zorg.	3	5	Elker zet zich in voor een zo soepel en efficiënt mogelijke personeelsmigratie. Dit betekent dat ze enerzijds goed werkgeverschap nastreven en medewerkers ondersteunen in de transitie, en anderzijds de kwaliteit van zorg willen waarborgen voor de jongeren die nog in JeugdzorgPlus verblijven. Om grip te houden op deze ontwikkelingen werkt Elker verschillende scenario's uit en is een premobiliteitsplan opgesteld om medewerkers zoveel mogelijk duidelijkheid en zekerheid te bieden. Indien Elker constateert dat het gewenste kwaliteitsniveau niet meer gehaald kan worden is een versnelde afbouw van de huidige JeugdzorgPlus-plekken een reële optie, afhankelijk van de ontwikkelingen in personele bezetting, instroom en ombouw. Hierover zal periodiek gecommuniceerd worden met de inkoopregio's.

1711563

0050

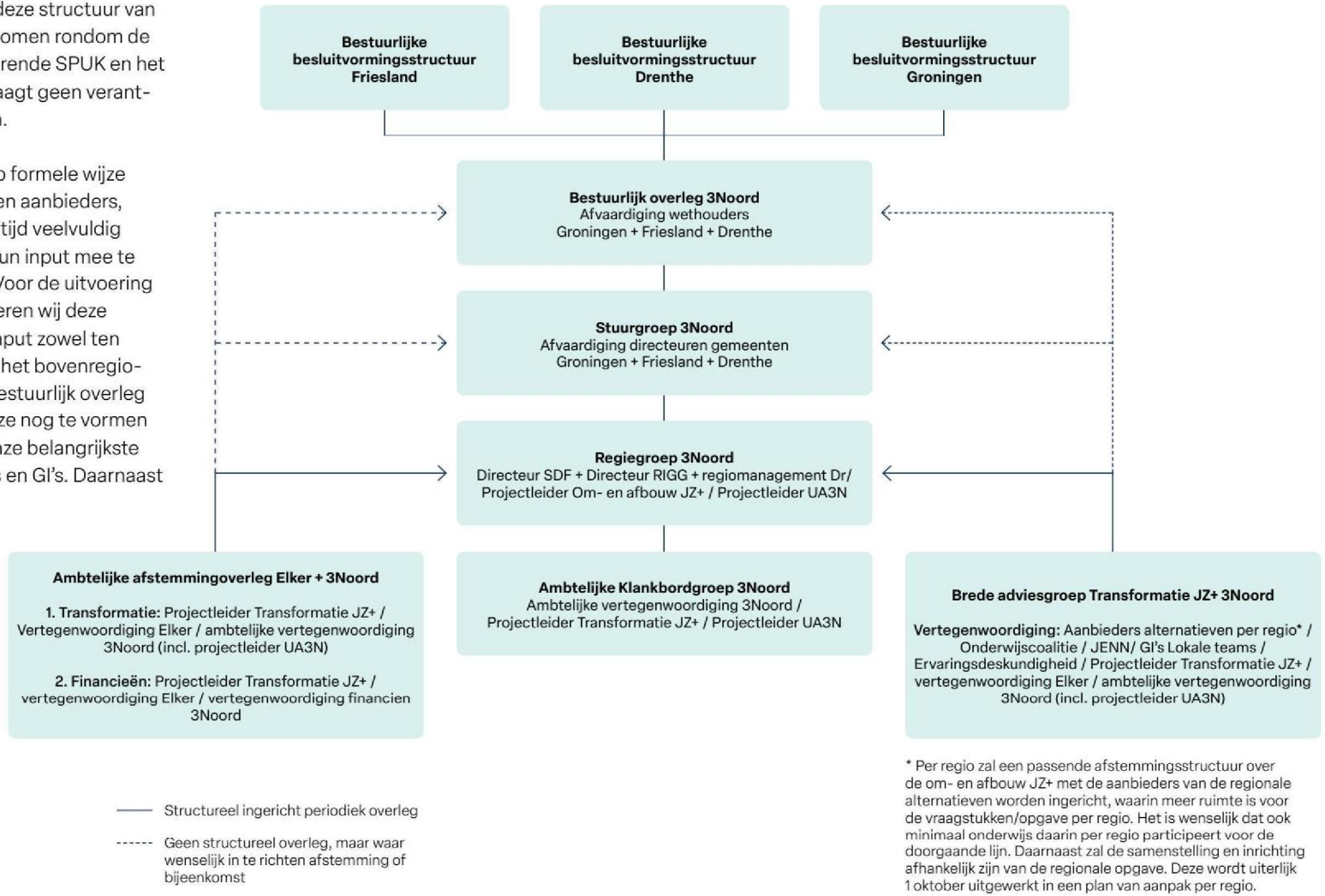
13. Governance

Wij stellen voor de uitvoering van dit plan en de SPUK transformatie gesloten jeugdhulp (zie ook H14) de volgende integrale governance in te richten, in aansluiting op de staande governance structuur in 3Noord verbonden aan de uitvoeringsagenda schaarse voorzieningen jeugd 3Noord. Binnen deze structuur van 3Noord worden de belangrijke beslissingen genomen rondom de uitvoering van dit transformatieplan, de bijbehorende SPUK en het proces erom heen. De Gemeente Groningen draagt geen verantwoordelijkheid voor het nemen van beslissingen.

In de huidige structuur is nog niet vastgelegd op formele wijze hoe de afstemming verloopt met Elker, betrokken aanbieders, ketenpartners en ervaringsdeskundigen. Er is altijd veelvuldig overleg en afstemming met deze groepen om hun input mee te nemen en mee te wegen in de besluitvorming. Voor de uitvoering van het transformatieplan en de SPUK formaliseren wij deze inbreng in een adviesgroep. Deze groep geeft input zowel ten bate van de werkgroep die uitvoering geeft aan het bovenregionale plan en de regionale plannen, als ook het bestuurlijk overleg tussen de wethouders op 3Noord-niveau. In deze nog te vormen adviesgroep nemen vertegenwoordigers van onze belangrijkste ketenpartners deel, zoals aanbieders, onderwijs en GI's. Daarnaast willen we in deze groep cliëntperspectief toevoegen.

Zoals gezegd is het voornemen om een afstemmingsoverleg te creëren met ambtenaren uit de drie jeugdhulpregio's en vertegenwoordiging vanuit Elker onder leiding van de beoogd programmaleider, om actief uitvoering te geven aan dit bovenregionale plan en het verdiepende uitvoeringsplan. Binnen deze afstemmingsstructuur wordt specifiek (en in andere samenstelling) een overleg ingericht ten behoeve van de financiën. Vanuit deze beoogde afstemmingsoverleggen wordt ook eventueel noodzakelijke bovenregionale besluitvorming voorbereid. De governance komt er dan als volgt uit te zien:

Governance Om- afbouw Jeugdzorg Plus 3Noord

* Per regio zal een passende afstemmingsstructuur over de om- en afbouw JZ+ met de aanbieders van de regionale alternatieven worden ingericht, waarin meer ruimte is voor de vraagstukken/opgave per regio. Het is wenselijk dat ook minimaal onderwijs daarin per regio participeert voor de doorgaande lijn. Daarnaast zal de samenstelling en inrichting afhankelijk zijn van de regionale opgave. Deze wordt uiterlijk 1 oktober uitgewerkt in een plan van aanpak per regio.

1711563
0050

14. SPUK Transformatie gesloten jeugdhulp

14.1 Coördinerende gemeente

In november 2024 is de SPUK-regeling Transformatie gesloten jeugdhulp frictiekosten gepubliceerd voor de uitvoering van de bestuurlijke afspraken. Gemeente Groningen is coördinerende gemeente van deze SPUK. Als coördinerend gemeente is de gemeente Groningen verantwoordelijk voor het aansturen en coördineren van het proces rondom de afspraken die gemaakt worden over af- en ombouw van gesloten jeugdhulp en de uitvoering daarvan in ons landsdeel. Groningen is verantwoordelijk voor:

- Het in achtnemen van de bestuurlijke afspraken die in het kader van de SPUK zijn gemaakt.
- Het voeren van regie op de besteding van de middelen die zijn bestemd om de residentiële transformatie opgave mogelijk te maken.
- Faciliteren en ondersteunen van samenwerking tussen regio's, aanbieders, GI's en overige betrokken om te komen tot een bovenregionaal plan en deze tot uitvoering te brengen.
- Het bewaken van de voortgang van het proces en uitvoering van de inhoud van het bovenregionaal plan en, waar nodig, betrokkenen aanspreken op hun verantwoordelijkheden.
- Tijdig melden van aanpassingen in het bovenregionaal plan en het niet of deels niet uitvoeren van de activiteiten zoals beschreven in het plan.
- Zorg dragen voor een heldere communicatie naar de betrokken stakeholders.

We zijn onze terdege van bewust dat er meerdere partijen betrokken moeten worden om deze verandering te doen slagen. De inrichting van de governance (zie H13) zal daarom de nodige aandacht krijgen en doorgaand aandacht behoeven. Ook is het belangrijk om ons ervan te vergewissen dat we de juiste gesprekken voeren en is het wellicht nodig om ons hierin te laten ondersteunen.

14.2 SPUK middelen

De middelen behorende bij de SPUK-regeling Transformatie gesloten jeugdhulp kunnen gedurende 2024-2028 (met uitloop naar 2030) worden ingezet voor activiteiten die samenhangen met:

a. De afbouw van gesloten jeugdhulp, dat wil zeggen het sluiten en dus laten verdwijnen van plekken in de gesloten jeugdhulp.
b. Het ombouwen van grootschalige gesloten jeugdhulp naar kleinschalig gesloten jeugdhulp.
c. De ontwikkeling en opbouw van alternatieven voor gesloten jeugdhulp, dus naar andersoortige woon- en zorgvormen.

Voor onderdeel c. geldt de voorwaarde dat voldoende is voorzien in de kosten voor onderdelen a. en b. In 3Noord gaat het om een totaal bedrag van € 13.909.090, -

In 3Noord zijn al veel plekken afgebouwd. Daarmee hebben Drenthe, Friesland en Groningen ook te maken gehad met afbouwkosten die in het verleden deels door de gemeenten zelf gedekt zijn. Voor de opbouw van alternatieven is het van belang dat deze in de drie jeugdhulpregio's tot stand kunnen komen en dat daarop geïnvesteerd kan worden. In 3Noord is afgesproken om 20% van de SPUK te reserveren voor de opbouw van alternatieven. Voor de verdere verdeling van de beschikbare middelen wordt een kader uitgewerkt en zal het uitvoeringsplan als basis dienen.

Aanvullende uitwerking financiën volgen naar verwachting voor BO 3Noord 21 maart.

15. Vervolg

Gezien het krappe tijdspad tot 2030, laat staan tot medio 2027 zullen we de aankomende periode grote stappen moeten maken. Dit vraagt om veel commitment, heldere en duidelijke keuzes, vertrouwen en samenwerking. Hieronder schetsen we kort de eerstvolgende stappen en – voor zover nu te voorzien – mijlpalen waaraan moet worden gewerkt of activiteiten die noodzakelijk zijn.

In de periode tot juni 2025 voeren we noodzakelijke gesprekken op een aantal thema`s tussen regio`s, Elker, aanbieders van alternatieven per regio, ervaringsdeskundigen, onderwijs, GI`s en JENN. Thema`s zijn onder meer:

- Instroom, verblijfsduur, de implicaties van perspectiefbiedend wonen als inhoudelijk uitgangspunt voor de KWV`s en DOB, de aansluiting op regionale alternatieven en uitgangspunten als zo thuis mogelijk of zo thuis nabij mogelijk, dit alles in relatie tot de beweging, inrichting en aantallen (zie H8 ombouw).
- Financiën.
- Samenwerkingspartners inrichting ombouw.
- Alternatieven per regio: inhoud, aanbieders, toegang, etc.

Elke regio levert uiterlijk 1 oktober 2025 een regionaal plan op wat op onderdelen voor alle regio`s gelijk is waarin de uitwerking op alternatieven (werkbenaming) wordt beschreven. De regio`s maken nog concrete afspraken over de invulling en onderdelen van de plannen. Elker geeft op deze afspraken feedback.

Monitoring

- Bepalen signaalfuncties in samenwerking met JENN (en de RET`s), onderwijs, ervaringsdeskundigheid, GI`s en andere aanbieders.
- Inrichting monitoring en dataverzameling.

Centrale Toegang

- Realisatie Centrale Toegang.
- Uitrol werkwijze voorkoming spoedmachtigingen.
- Koppeling monitoring t.b.v. lerend werken.

1711563

0050

Bijlage 1 Begrippenlijst

Voor de totstandkoming van dit plan hebben de betrokkenen gebruik gemaakt van de volgende definities. Wij zijn ons ervan bewust dat sommige termen niet toekomstbestendig zijn of passen bij de beoogde cultuuromslag en transformatie. Voor het opstellen van dit plan en het voeren van het goede gesprek achten wij het echter noodzakelijk om vanuit dezelfde definities het gesprek te voeren.

Gesloten jeugdzorg
Wettelijke aanduiding. Duidt voor ons ook de fase aan waarin we ons bevonden ten opzichte van de fase waarin we ons nu bevinden. Verwijst naar de 'oude' situatie waarin de groepen nog niet kleinschalig werden vormgegeven (bijv. 8-12 jeugdigen op een groep) en meer repressieve maatregelen werden ingezet in plaats van relationele beveiliging.

Jeugdzorg Plus
Jeugdzorg Plus is geen doelgroep op zich: het gaat om jeugdigen met zeer complexe problematiek die hierbij specifieke (jeugd)hulp nodig hebben daar waar onveiligheid een rol speelt. De huidige vorm van het kunnen inzetten van en werken met vrijheidsbeperkende maatregelen is benoemd als de "plus".
Met de term Jeugdzorg Plus (ook wel Jeugdzorg Plus) duiden wij de plekken bij Elker aan de Hoogeweg in Groningen aan en de voormalige plekken bij Jeugdhulp Friesland op het inmiddels gesloten Woodbrookers terrein in Kortehemmen.

Ombouw
Een hulpaanbod waarbij vrijheidsbeperkende maatregelen op basis van een machtiging (waarbij de Jeugdwet de grondslag vormt) ingezet kunnen worden.

Alternatief
Een alternatieve voorziening, inzet of organisatie waarmee de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen wordt voorkomen, verkort of op een andere (beter passende) wijze de hulpvraag van de jeugdige wordt beantwoord.

Afbouw
Het definitief sluiten van een plek op de locatie van Elker aan de Hoogeweg in Groningen of op de locatie van Jeugdhulp Friesland aan de Boerestreek in Kortehemmen.

Vrijheidsbeperkende maatregelen
Op basis van een machtiging beperken van de vrijheid van de jeugdige. Voorbeelden van vrijheidsbeperkende maatregelen zijn: sluiting van de kamerdeur, verlof onder begeleiding, doorzoeken van de slaapkamer en onmogelijkheid tot het zelfstandig verlaten van het gebouw.

Plekken
Het aantal plekken geeft het maximaal aantal jeugdigen dat tegelijkertijd gebruik kan maken van de voorziening (JeugdzorgPlus) weer. Op dit aantal zijn de faciliteiten berekend en afgestemd.
Alternatief: Plekken in deze zin beschrijven de veilige en zorgvuldig ingerichte omgeving waar jeugdigen met extra zorgbehoeften kunnen werken aan hun herstel.

Plaatsing
Plaatsing in gesloten jeugdzorg is een gedwongen opname van een minderjarige in een gesloten instelling, opgelegd door de jeugdrechter, omwille van ernstige gedragsproblemen of een onveilige thuissituatie. De jeugdige krijgt intensieve begeleiding en toezicht binnen een beveiligde omgeving.
Alternatief: Verwijst naar het proces waarbij een jeugdige uiteindelijk wordt toegewezen naar een specifieke jeughulpomgeving.

Bovenregionale visie JeugdzorgPlus
Bovenregionale visies opgesteld door aanbieders, gemeenten en ketenpartners. Deze visies zijn erop gericht om gesloten jeugdhulp na 2030 te voorkomen door een eerdere inzet van matched care, zowel op wonen als behandelen, en de gesloten jeugdhulp te vervangen door kleinschalige woonvoorzieningen met de mogelijkheid voor beschermende maatregelen. Zo wordt verblijf, onderwijs en behandeling in samenhang aangeboden.
De visies komen voort uit de SPUK.

Bovenregionale visie Open drie-milieu voorzieningen (O3M)
Bovenregionale visies opgesteld door aanbieders, gemeenten en ketenpartners. Deze visies zijn erop gericht om gesloten jeugdhulp na 2030 te voorkomen door een eerdere inzet van matched care, zowel op wonen als behandelen, en de gesloten jeugdhulp te vervangen door kleinschalige woonvoorzieningen met de mogelijkheid voor beschermende maatregelen. Zo wordt verblijf, onderwijs en behandeling in samenhang aangeboden.
De visies komen voort uit de SPUK.

Residentiële voorziening
Een residentiële voorziening is een plek waar iemand (tijdelijk) kan wonen. In deze voorzieningen verblijven kinderen of jeugdigen permanent, en er zijn 24 uur per dag hulpverleners aanwezig om de cliënten te begeleiden en te verzorgen. Residentiële zorg houdt in dat de betreffende cliënt door omstandigheden (tijdelijk) niet thuis kan blijven.

Ambulant
Ambulante hulpverlening betreft een flexibele vorm van hulp die niet gebonden is aan een specifieke locatie. De begeleiding vindt plaats waar dit het meest nodig is, zoals thuis of op school. Het doel van ambulante hulpverlening is om mensen te ondersteunen bij psychische, sociale of praktische hulpvragen zonder opname in een instelling. De hulp richt zich op het bevorderen van zelfredzaamheid, het verbeteren van welzijn en het voorkomen van verergering van de situatie, zodat de persoon in zijn eigen leefomgeving kan blijven functioneren.

Onvoorwaardelijk wonen
volgt

Hybride voorziening
Op grond van de huidige Jeugdwet zijn hybride voorzieningen mogelijk, dit zijn voorzieningen waar jeugdigen met en zonder machtiging gesloten jeugdhulp verblijven. Jeugdigen zonder machtiging gesloten jeugdhulp kunnen verblijven in een gesloten setting, waar ook jeugdigen met een machtiging verblijven. Dit kan bijvoorbeeld op een open groep binnen een gesloten accommodatie (aangemerkt als Jeugdzorg Plus voorziening), maar ook op een gesloten groep.

Plaatsing zonder machtiging in een JeugdzorgPlus voorziening kan in het belang van de jeugdige zijn, omdat dit tot minder verplaatsingen leidt en een jeugdige bijvoorbeeld zijn opleiding kan afmaken die hij binnen geslotenheid is gestart. Van de jeugdigen zonder machtiging mag de vrijheid niet worden ontnomen en bij deze jeugdigen mogen géén (andere) VBM worden toegepast, tenzij sprake is van een noodsituatie.

Vrijheidsbeperkende maatregel
Een vrijheidsbeperkende maatregel binnen de Jeugdwet is een maatregel waarbij de bewegingsvrijheid of keuzevrijheid van een jeugdige wordt beperkt om zijn of haar veiligheid, die van anderen of de effectiviteit van de hulp te waarborgen. Kenmerken van een vrijheidsbeperkende maatregel zijn:
- Wordt toegepast in een jeugdzorginstelling als uiterste middel.
- Moet noodzakelijk, proportioneel en tijdelijk zijn.
- Kan fysieke beperkingen, afzondering of toezichtmaatregelen omvatten.
- Moet altijd zorgvuldig worden vastgelegd en geëvalueerd.

Deze maatregelen worden alleen ingezet als er geen minder ingrijpende alternatieven zijn om de veiligheid en zorg te garanderen.

Machtiging gesloten jeugdhulp
Juridische maatregel die strekt tot het De kinderrechter beslist of een jeugdige JeugdzorgPlus nodig heeft. Als dat zo is, legt de rechter een civiele maatregel op en spreekt de 'machtiging gesloten jeugdhulp' uit.

Voorwaardelijke machtiging gesloten jeugdhulp
Een voorwaardelijke machtiging kan worden verleend wanneer de ernstige belemmering in de ontwikkeling naar volwassenheid alleen buiten de residentiële gesloten jeugdzorg kan worden afgewend door het stellen en naleven van voorwaarden en aan de rechter een hulpverleningsplan wordt overhandigd.

Regeling Specifieke Uitkering (SPUK frictiekosten Transformatie Gesloten Jeugdzorg
De Regeling specifieke uitkering transformatie gesloten jeugdhulp is een financiële regeling van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) die tot doel heeft de transformatie van de gesloten jeugdhulp in Nederland te ondersteunen. Deze regeling, die loopt van 1 januari 2024 tot en met 31 december 2030, stelt in totaal €176 miljoen beschikbaar voor coördinerende gemeenten. De middelen zijn bedoeld voor:
- De afbouw van gesloten jeugdhulp door volledige of gedeeltelijke sluiting van voorzieningen.
- De ombouw van grootschalige gesloten jeugdhulp naar kleinschalige, meer op maat gemaakte voorzieningen.
- De ontwikkeling en implementatie van alternatieven voor gesloten jeugdhulp, gericht op het bieden van passende zorg in een minder restrictieve omgeving.

Kleinschaligheid / kleinschalige voorziening

Aanduiding voor de vormgeving van het wonen of verblijven buiten het eigen gezin. Kleinschaligheid ziet op de groepsgrootte van 4-5 jeugdigen, waarbij in voorkomende gevallen tijdelijk een groepsgrootte van 6 kan worden gehanteerd.
Daarnaast ziet kleinschaligheid op het zo thuis mogelijk wonen: bijvoorbeeld de huiselijke vormgeving, groepsklimaat, vaste gezicht en liefdevolle bejegening.
Met een beperkt aantal hulpverleners. Veiligheid van jeugdige en medewerkers staat hierbij voorop en vormt de ondergrens. Afgeleid van diverse in het land gehanteerde definities.

Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp 2021 (stcrt-2021-Regeling van 4 oktober 2021, houdende regels met betrekking tot het verstrekken van een specifieke uitkering voor activiteiten ten behoeve van de vastgoedtransities van de gesloten jeugdhulp, de ombouw van separeerruimten in de gesloten jeugdhulp en vastgoedtransities van open driemilieusvoorzieningen.
De Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp 2021 is een financiële regeling van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, bedoeld om gemeenten te ondersteunen bij de transformatie van residentiële jeugdhulpvoorzieningen. Deze regeling, die in werking trad op 9 oktober 2021 en vervalt op 1 september 2028, heeft als doel:

- Het aanpassen van bestaande infrastructuur om een meer open en kleinschalige setting te creëren voor jeugdhulp.
- Het ombouwen van separeerruimten in gesloten jeugdhulpinstellingen.
- Het faciliteren van de transitie van open driemilieusvoorzieningen.

SPUK onderwijscoalities

Regeling van , houdende regels ... Tweeledige doelstelling: 1. bijdragen aan goed onderwijs en goede ondersteuning van jeugdigen die buiten hun eigen gezin verblijven in residentiële jeugdhulpinstellingen, inclusief kleinschalige (woon)voorzieningen, in de periode 2023-2024 verder te ontwikkelen en te organiseren. 2. Onderwijs voorbereiden op, en te laten aansluiten bij de af- en ombouw van de gesloten jeugdhulp. Met de subsidie wordt gestreefd naar het vergroten van expertise en kennis bij scholen en samenwerkingsverbanden. Ook wordt de samenwerking en afstemming tussen alle betrokken partijen uit het onderwijs en de jeugdhulp gestimuleerd om ook in de toekomst goed onderwijs te kunnen bieden aan deze kleine, maar zeer kwetsbare groep jeugdigen

Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (WvGGZ)

De Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg vanwege een psychische aandoening. De Wvggz geldt voor mensen bij wie een psychische stoornis leidt tot gedrag dat ernstig nadeel (gevaar) veroorzaakt voor henzelf of voor anderen.

Wet Rechtspositie Gesloten Jeugdhulp

Wet van 1 januari 2024. De wet wijzigt het hoofdstuk in de Jeugdwet dat betrekking heeft op de gesloten jeugdhulp. Het doel van de wijziging is om de rechtspositie van jeugdigen in accommodaties voor gesloten jeugdhulp te verbeteren en daarmee de vrijheidsbeperking van deze jeugdigen zoveel mogelijk te voorkomen. De wet stelt strenge voorwaarden aan de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen. Dit heeft gevolgen voor de dagelijkse uitvoering van jeugdhulp in (gesloten) instellingen.

Wet zorg en dwang (Wzd)

De Wet zorg en dwang (Wzd) regelt de rechten bij onvrijwillige zorg of onvrijwillige opname van mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een psychogeriatrische aandoening (zoals dementie). De Wzd geldt niet alleen in zorginstellingen, maar bijvoorbeeld ook in de thuissituatie, logeeropvang en in kleinschalige woonvormen.

Bijlage 2 Meerjarige context 2014 - heden

Startpunt (2014)
Van oudsher zijn er in landsdeel 3 Noord twee aanbieders met een certificaat voor het uitvoeren van Jeugdzorg Plus; Elker en Jeugdhulp Friesland. In 2014 had het landsdeel 3 Noord in totaal 144 beschikbare Jeugdzorg Plus plekken. Dit aantal is tussen 2014 en 2024 teruggebracht van 144 naar 20 (januari 2025).

Jeugdwet (2015)
De Jeugdwet regelt hoe hulp aan kinderen en gezinnen in Nederland georganiseerd is. Doelen van de Jeugdwet zijn o.a. het versterken van het probleemoplossend vermogen van kinderen, jeugdigen, hun ouders en hun sociale omgeving, het bevorderen van de opvoedvaardigheden van ouders en het opvoedkundig klimaat van de sociale omgeving en preventie en vroegsignalering. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor (het organiseren, contracteren en financieren) van de jeugdhulp die op grond van de Jeugdwet ingezet kan worden.

De best passende zorg voor kwetsbare jeugdigen (2019)
Dit landelijke actieplan beschrijft de gezamenlijke ambities van de instellingen voor gespecialiseerde jeugdzorg, gemeenten en het ministerie van VWS om de (gesloten) jeugdzorg te verbeteren.

Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp (2021)
De transformatie stuit op belemmeringen door bestaand vastgoed, waardoor nieuwe vormen van huisvesting of investeringen in bestaand vastgoed nodig zijn die aanbieders vaak niet zelf kunnen bekostigen. Het Rijk heeft daarom in 2020 (SPUK) middelen beschikbaar gesteld voor het omvormen van grotere residentiële voorzieningen naar kleinschalige, gezinsgerichte voorzieningen en de afbouw van de separeerruimten.

Bovenregionale visie Jeugdzorg met een Plus (2022)
In het Bestuurlijk Overleg 3Noord is opdracht gegeven om gezamenlijk (Jeugdhulpregio's Drenthe, Friesland, Groningen, centrumgemeenten Groningen en Leeuwarden en jeugdhulpaanbieders Stichting Elker en Jeugdhulp Friesland) te komen tot een bovenregionale visie Jeugdzorg Plus. Het visiedocument biedt inzicht in waar deze partijen gezamenlijk naar toe werken, waarbij de vraag hoe de Jeugdzorg Plus er in 2030 uitziet centraal staat. Het hebben van een gezamenlijke visie is één van de voorwaarden gekoppeld aan de SPUK-middelen.

Bovenregionaal Toekomstplan Open 3 Milieusvoorziening: Samen kleinschalig in de buurt (2022)
In het Bestuurlijk Overleg 3Noord is vastgesteld dat de transformatie van de Open 3Milieusvoorzieningen (O3M) een gezamenlijke verantwoordelijkheid is. In gezamenlijkheid met de jeugdhulpregio`s en aanbieders is een bovenregionaal Toekomstplan O3M opgesteld. Het hebben van een gezamenlijk plan voor de O3M is één van de voorwaarden gekoppeld aan de SPUK-middelen. Het Toekomstplan O3M biedt inzicht in waar we gezamenlijk naar toe werken, waarbij de vraag hoe we de hulp aan jeugdigen die op dit moment gebruik maken van de O3M beter kunnen organiseren, centraal staat. We streven ernaar dat jeugdigen op de lange termijn zo min mogelijk gebruik hoeven te maken van O3M voorzieningen.

Passende zorg voor jeugdigen die bescherming en veiligheid nodig hebben (juli 2022)
Kamerbrief van staatssecretaris VWS, waarin de staatssecretaris de ambitie uitspreekt om:
- De huidige grootschalige gesloten jeugdhulpinstellingen om te bouwen naar kleinschalige voorzieningen.
- In 2030 zo dicht mogelijk te komen bij nul gesloten plaatsingen.

Van groot naar klein van gesloten naar open van uit huis naar thuis (december 2022)
Landelijk uitvoeringsplan af- & ombouw gesloten jeugdhulp en opbouw alternatieven. Vanuit de visie dat jeugdigen met complexe en meervoudige problemen passende zorg en goed onderwijs verdienen in een beschermende omgeving. Het liefst thuis of in een zo thuis mogelijke omgeving zoals een pleeggezin of een gezinshuis. Als dat niet kan, dan wonen zij in een kleinschalige voorziening.

Hervormingsagenda 2023-2028
Het doel van de Hervormingsagenda Jeugd is ervoor te zorgen dat kinderen en gezinnen die hulp nodig hebben, zo snel mogelijk de juiste hulp en ondersteuning krijgen. In de Hervormingsagenda is het terugdringen van de residentiële jeugdhulp als één van de grote opgaven benoemd. De ambitie is de hulp zo thuis mogelijk vorm te geven.

Uitvoeringsagenda schaarse voorzieningen jeugd 3Noord 2023-2026
In 2023 hebben de drie regio`s in landsdeel Noord (Groningen, Friesland en Drenthe) gezamenlijk een uitvoeringsagenda opgesteld, met als doel een sluitend zorglandschap in stand te blijven houden, zodat de best passende hulp aan de meest kwetsbare jeugdigen geboden kan worden en te voorkomen dat essentiële voorzieningen die hiervoor nodig zijn wegvallen. In de uitvoeringsagenda zijn een zevental deelopdrachten opgenomen.
De eerste deelopdracht is die rondom de Jeugdzorg Plus (af- en ombouw).

1711563
0050

Sluiting Kortehemmen (2023)
In 2023 is besloten dat de Jeugdzorg Plus locatie van Jeugdhulp Friesland definitief zal sluiten in 2024. Jeugdhulp Friesland opent een alternatieve locatie in Heereveen.

Wet rechtspositie gesloten jeugdzorg (1 januari 2024)
Deze wet wijzigt het hoofdstuk in de Jeugdwet dat betrekking heeft op de gesloten jeugdhulp. Het doel van de wijziging is om de rechtspositie van jeugdigen in accommodaties voor gesloten jeugdhulp te verbeteren en daarmee de vrijheidsbeperking van deze jeugdigen zoveel mogelijk te voorkomen. De wet stelt strenge voorwaarden aan de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen en heeft daarmee gevolgen voor de dagelijkse uitvoering van jeugdhulp in (gesloten) instellingen.

Bestuurlijke afspraken transformatie gesloten jeugdhulp (2024)
Met bestuurlijke afspraken tussen het Rijk, de VNG en Jeugdzorg Nederland komt er een extra impuls voor de transformatie van de gesloten jeugdhulp, via een regeling frictiekosten met een budget van 182 miljoen voor de periode 2024 - 2028. Partijen vinden het belangrijk dat jeugdigen de best passende zorg en het best passend onderwijs in een zo thuis mogelijke omgeving ontvangen. Het geld is bedoeld voor de af- en ombouw van de gesloten jeugdhulp met waar dat mogelijk is ruimte voor de opbouw van alternatieven

Regeling specifieke uitkering transformatie gesloten jeugdhulp (2024)
Om aanspraak te kunnen maken op de middelen verbonden aan de regeling, vraagt het Rijk een bovenregionaal plan per landsdeel voor de om- en afbouw van de gesloten jeugdzorg.

Plan Elker en Jeugdhulp Friesland – Keuzes voor de toekomst (december 2024)
Vanuit de Uitvoeringsagenda schaarse voorzieningen jeugd 3Noord 2023-2026 is aan Elker en Jeugdhulp Friesland de opdracht gegeven een gezamenlijke uitwerking te maken voor de om- en afbouw van de Jeugdzorg Plus voor het landsdeel 3 Noord.

1711563
0050